

Nye vilkår for konfirmationsforberedelsen

"Førstehjælp" til de strukturelle og
pædagogiske udfordringer

Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster 2011

Nye vilkår for konfirmationsforberedelsen

© 2011 Forfatterne og Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster

Forord

De religionspædagogiske stiftskonsulenter over hele landet har de sidste år fået et stadig stigende antal henvendelser fra præster og sogne, der spørger efter gode råd og vejledning omkring konfirmationsforberedelsens struktur. Det hænger sammen med, at den traditionelle struktur omkring konfirmationsforberedelsen på stedet er i opbrud. Oftest er det initiativer fra folkeskolen eller fra politisk hold, der gør det nødvendigt at forandre og tænke nyt, men henvendelserne kommer i disse år samtidig med, at præster og konfirmandundervisere selv efterspørger en bredere vifte af strukturformer for at kunne udfolde de mål, de selv har med konfirmanderne. Stiftskonsulenterne har sammen med Teologisk Pædagogisk Center gennemtænkt problematikken og udsender nu et hæfte i TPC's værkstedsserie. Det signalerer, at der er tale om et arbejdshæfte. Det rummer et bud på en række mulige modeller til at lave en struktur for konfirmationsforberedelsen, der ikke kun kan tilpasse den til ændrede vilkår, men samtidig styrke målet med den. Dertil kommer i hæftet grundovervejelser over situationen og den pædagogiske udfordring, samt en række konkrete undervisningsforløb, der kan bringes i spil inden for nye strukturer.

Materialet har i høj grad sin baggrund i de situationer og strukturer, som stiftskonsulenterne har mødt i deres virksomhed i stiftet, og bygger på bidrag fra en lang række sogne og præster, der har afprøvet og udviklet dem. Det juridiske afsnit er udarbejdet af fhv. stiftskontorchef Benedikte Holm, Ribe.

Alt sammen har som mål at inspirere både til samtaler og konstruktive forhandlinger i sogn og menighedsråd og lokalsamfund og til udvikling af konfirmationsforberedelsen.

Løgumkloster,

Fritze Steiner-Johnsen, stiftskonsulent i Fyns stift

Kasper Høyer, stiftskonsulent i Lolland-Falster stift

Lars Nymark, stiftskonsulent i Århus stift

Leise Christensen, lektor på Teologisk Pædagogisk Center

Pernille Nærvig Petersen, stiftskonsulent i Helsingør stift

Povl Götke, lektor på Teologisk Pædagogisk Center

Stinna Ahrenst, stiftskonsulent i Roskilde stift

Tina Brixtofte Andersen, stiftskonsulent i Århus stift

Indhold

Konfirmation i kirken og samfundet	s. 7
Konfirmationsforberedelsens mål og kvaliteter	s.11
Præsten som underviser	s.19
Hvad er reglerne?	s.21.
Forhandlingssituationen mellem skolen og kirken	s.29
Forhandlingsvejledning	s.29
Strukturforhandlingernes nødvendige udgangspunkt	s.30
Løsningsmodeller for en ændret struktur	s.33
Folkeskolen ændrer skemastruktur	s.33
Samfundet ændrer skolestruktur	s.37
Undervisningseksempler i alternative strukturer	s.41
Konfirmandweekends og konfirmandlejr	s.51
Weekendlejr med overnatning	s.52
Weekendlejr uden overnatning	s.55
Konfirmandlejr	s.57
Hvad bør en konfirmand koste?	S.63
Der er en vej – til fremtiden	s.65
Litteratur	s.67

Konfirmation i kirken og samfundet

Hvert forår rummer medierne artikler og indslag om konfirmationen. De handler f.eks. om unges motivation for at lade sig konfirmere, om gavebudgettets størrelse, om modebevidstheden omkring konfirmationen eller om familiære vanskeligheder og konflikter, som konfirmationsdagen kan bringe i spil. Alt sammen er det udtryk for, at konfirmationen er en fast del af kirkens rytme på de lokale steder, og at den spiller en afgørende rolle også på det kulturelle plan, så afgørende at stort set alle medier må beskæftige sig med den for at dække deres målgrupper.

Konfirmationen er afgørende for kirken

Målet med konfirmationsforberedelsen er i følge Den kongelige Anordning ikke at føre konfirmanden til tro. Det er kirkens bud på elementær dåbsoplæring for den døbtte eller den, der er på vej til dåb. Det er således en bred og sammensat dannelsesproces.

Siden 2008 har en række sociologiske undersøgelser givet ny indsigt i konfirmationens og konfirmationsforberedelsens betydning både for kirken og civilsamfundet. En omfattende europæisk undersøgelse med 19000 konfirmander og 2300 undervisere fra syv deltagerlande, herunder de skandinaviske lande og Tyskland¹, konkluderer entydigt, at konfirmation og konfirmationsforberedelse i de lutherske kirker har en altafgørende betydning for kirken. Det er en af de bredeste kontakter mellem kirken og dens medlemmer. Det er den centrale 'socialisation' ind i kirkens og kristendommens ritualer, gudstjeneste- og menighedsliv og refleksionsrum. Kirkelig og kristen dannelse. Som oftest vil der i den henseende indgå et overordnet kendskab til bibel og salmebog, en rudimentær viden om kirkeårets gang, udenadslære i forhold til Fadervor og Trosbekendelsen og en grundig gennemgang af udvalgte bibelske fortællinger og salmer i Den danske Salmebog. Samtidig giver konfirmationsforberedelsen refleksions- og erfaringsrum til konfirmanden i forhold til de ting.

Konfirmationsforberedelsen spiller altså en afgørende rolle for den religiøse og kirkelige dannelse. Undersøgelsens konklusioner på det felt støttes af to andre, danske undersøgelser² fra samme

¹ Friedrich Schweitzer m.fl. (red.): Confirmation Work in Europe. Gütersloher Verlag 2010

² Søren Østergaard & Suzette Schurmann Munksgaard: „Mere end blot forberedelsen til en fest?“ Kon4mandprojekt i Roskilde stift. En sociologisk undersøgelse på baggrund af 1000 konfirmander. Center for Ungdomsstudier og Religionspædagogik, CUR, 2008.

Steen Marquard Rasmussen m.fl.: Rapport om den kirkelige undervisning 2009 i Dåbsoplæring i folkekirken. Beretning for den af biskopperne nedsatte arbejdsgruppe om dåbsoplæring 2010.

periode.

Konfirmationen er dannelse og netværk i civilsamfundet

Samtidig dokumenterer den store europæiske undersøgelse noget, som har været underbelyst, nemlig at konfirmationen også spiller en afgørende rolle for civilsamfundet. Omkring en halv million unge om året i de syv lande, som indgår i undersøgelsen, deltager gennem konfirmationsforberedelsen i et fælles dannelsesprojekt, hvor bl.a. kulturel og personlig identitet og etiske overvejelser er på dagsordenen. Konfirmationsforberedelsens dannelse er ikke kun kirkelig og kristen. Den er samtidig også alment dannende.

Den er alment æstetisk dannende. Konfirmanderne beskæftiger sig med fortællinger og historier, sang og musik, som ikke bare har sat afgørende præg på fortidens kulturelle udtryk, men som også moderne populærkultur trækker på. Og sidstnævnte inddrages ofte i konfirmationsforberedelsen. Konfirmationsforberedelsen har en kulturarvsvedligeholdende funktion. Det gælder ikke bare i forhold til den immaterielle kultur, men også i forhold til konkrete, menneskeskabte kulturudtryk som kirke og kirkegård. Kirker og kirkegårde afspejler skiftende tiders moder og luner, vaner og traditioner, æstetikker og kulturelle udtryk, som vi i dag fører mere eller mindre bevidst videre. Konfirmationsforberedelsen omfatter også en form for dannelse på det rituelle område. I situationen knytter det sig til den folkekirkelige gudstjeneste, men reelt er det almendannende erfaringer og oplevelser, for ritualer spiller en grundlæggende rolle i alle kulturer og har gjort det til alle tider.

Endelig er konfirmationsforberedelse og konfirmation i et luthersk menighedsperspektiv "voksenmyndiggørende" og placerer sig derfor også samtidig helt naturligt og uløseligt folkeligt set som et overgangsritual fra barn til voksen. Piger bliver kvinder, drenge bliver mænd, og det åbner for en masse nye følelser og fornemmelser og spørgsmål angående frihed og ansvar, krop og seksualitet og meget andet. Konfirmationsforberedelse og konfirmation er og erfares som "en vej ind i de voksnes rækker" både kirkeligt og folkeligt.

Konfirmationsforberedelse er således en afgørende faktor i et civilsamfund. I Danmark, hvor 7 ud af 10 (2009) i en ungdomsårgang bliver konfirmeret, er konfirmationsforberedelsen den væsentligste fælles dannessammenhæng ved siden af folkeskolen, som den i den sammenhæng åbner for en lang række væsentlige samarbejds muligheder med. Skole-kirke-samarbejdet er et

udtryk for det.

Desuden har konfirmationsfesten en konstituerende funktion i familierne. Der er et meget stort antal danske familier, som hvert år deltager i en eller flere familiekonfirmationer i maj måned. Dermed synliggøres og styrkes familienetværket både for deltagerne og for konfirmanden. Det er ikke mindst konfirmationens kulturelle betydning, der afspejler sig i mediernes omfattende dækning i forårs månederne.

Det lægger op til samtale og forhandling

Set ud fra kirkens synspunkt er konfirmationen med den tilknyttede forberedelse af så stor betydning, at det må kalde på en maksimal indsats for at sikre og styrke dens kvalitet både på det indholdsmæssige og på det strukturelle plan. Set ud fra civilsamfundets synspunkt er konfirmationen og konfirmationsforberedelsen så afgørende en dannelsesfaktor og netværkskonstituerende faktor, at den må kalde både på respekt og plads. Når det gælder konfirmationsforberedelsens placering i forhold til folkeskolens undervisning er der altså argumenter for en forhandlingssituation, hvor interesserne i gode løsninger aldrig er ensidige, men gensidige.

Konfirmationsforberedelsens mål og kvaliteter

Konfirmationsforberedelse har i næsten fyrre år været afviklet som en ugentlig morgen-dobbeltlektion i størsteparten af landets sogne undtagen København, hvor de to ugentlige timer har ligget efter skoletid. Det lægger op til en bestemt undervisning à la fagtimen i skolen. Form og indhold hænger sammen og betinger hinanden. Den traditionelle struktur giver både muligheder og begrænsninger. Faktisk har en dobbelttime inde i 7. eller 8.klasses skoledag fra august og til maj svaret ganske godt til det mål, som konfirmationsforberedelsen i et par generationer har haft: indlæring og oplæring i kristendommens stofområde.

Men målsætningen ændrer sig nødvendigvis. Formidlingen i konfirmationsforberedelsen må tage bestik af det vilkår, kristendommen p.t. møder konfirmanderne på. De aktuelle 13-15-årige og den situation, de udfolder deres liv i, afstikker nogle afgørende retningslinjer. Der er derfor grund til hele tiden at holde det spørgsmål åbent, om form og struktur står i et optimalt forhold til det mål og indhold, som kirken gerne vil give konfirmationsforberedelsen. Og omvendt: hvilke udfordringer og muligheder får underviserne pludselig spillet i hænde for måske at styrke den kirkelige undervisning, hvis der bliver ændret på den traditionelle struktur?

Mål og indhold

Den kongelige anordning om konfirmation fra 1989 fastslår i § 4, at konfirmationsforberedelsens sigte er "at styrke konfirmandens fortrolighed med den kristne børnelærdom og folkekirkens gudstjeneste." I den sammenhæng er det vigtigt at gøre sig klart, at "den kristne børnelærdom og folkekirkens gudstjeneste" ikke er udtryk for en bestemt pensummængde - så og så mange sider i en bog, som konfirmanden skal se at tilegne sig; så har han eller hun bestået. Den kristne børnelærdom markerer et fokus, et brændpunkt. Det er det enkle, elementære, centrale, hvorigennem det afgørende i kristendommen skinner ind over mennesker³. Og gudstjenesten er først og fremmest en praksissammenhæng og altså heller ikke pensummængde.

Det er på samme måde vigtigt at hæfte sig ved ordet "fortrolighed" i konfirmationsforberedelsens formålsformulering. "Fortrolighed" signalerer, at det drejer sig om at få mulighed for at komme i et personligt forhold til sagen. Fortrolighed er det, som man har taget til sig, og som er blevet en integreret del af ens liv.

³ Jf. fortalen til Luthers Store Katekismus

Præster har som konfirmandundervisere en udstrakt frihed til at nå det mål, altså til at gribe forberedelsen an på måder, hvor de kan engagere det aktuelle konfirmandhold omkring sagen. Ligesom med forkyndelsesfriheden gælder det, at det ikke er frihed til hvad som helst - men netop frihed til det ene: at lade centrum i kristendommen komme til orde: Guds nåde i Kristus for alle. Det kunne også vendes om og siges på en anden måde, nemlig at et menneske, som er døbt ind i den kristne menighed, over for menigheden og kirken må have et simpelt krav på

- 1) at få mulighed for at lære den hellige historie at kende, Guds handlen med verden i Kristus
- 2) at blive gjort fortrolig med kristen tro og praksis, både den liturgiske, gudstjenestelige, og kristenliv i dagligdag og samfund
- 3) at få mulighed for hele vejen igennem at arbejde med og overveje disse ting i forhold til sit eget personlige liv – den eksistentielle dimension.

Konfirmationsforberedelsen er oplæringens, refleksionens, uddybelsens og fordybelsens sted for de døbte eller dem, der er på vej til dåb. Det er samtidig et sted for en grundlæggende dannelse til at være en del af et samfundsfællesskab. Det er stedet, hvor konfirmander i fællesskab med hinanden - og under vejledning - har mulighed for at spørge til det, som de hører i kristendommen og dens forkyndelse og gudstjeneste, og gøre sig perspektiverende erfaringer med det.

Kristentro er en bro til konfirmanden

Kristendommen vil kun være til i kommunikation med mennesker. Det er dens eneste mål.

Fra en gruppe af unge, som både hjemmefra og fra folkeskolen er opdraget til at blive spurgt og tildelt ansvar for dagligdag og egen læreproces, ligger der et ønske om medinddragelse, medansvar og måske frem for alt et ønske om selvvirksomhed som en integreret side af undervisningen. I følge den europæiske konfirmandundersøgelse har 72 % af de danske konfirmander selv truffet afgørelsen om, at de vil konfirmeres. 55 % peger bevidst på, at motivet er, at de selv er døbte. De prioriterer almene livsemner. Venskab får den højeste score, og når det gælder arbejdsformer, foretrækker de kreative, personligt, kropsligt og socialt orienterede læringsstile.

Der er en *pædagogisk* pointe i det. Dels gælder det, at det, som man selv er ansvarlig for og kan se en mening med, er man samtidig tilbøjelig til at lade sig motivere for og foranlediget til at engagere sig i. Samtidig er egen erfaring i sig selv en afgørende side af læreprocessen. Det er vanskeligere for

en skuespiller at lære en replik, som falder, mens han står passivt hen på scenen, end når han er i bevægelse med sin krop. Det, som går gennem kroppen, bliver en del af en selv. Eller det, som man ikke gør sig egne erfaringer og refleksioner med, sidder måske nok et sted i hjernestrukturen, men uden at det lader sig aktivere. Det gælder også konfirmandstuens stof.

Men der er også en *teologisk* pointe i at lade konfirmandernes egne erfaringer og refleksioner med den kristendom, som de er døbt ind i, være en integreret del af konfirmationsforberedelsen. Dels hænger liv og lære uløseligt sammen i kristentroen, dels er konfirmanderne ikke bare tilhørere eller elever i en undervisningssituation; den minigudstjeneste, som er almindelig indledning i konfirmationsforberedelsen, signalerer, at "vi er Guds hus og kirke nu", både præst og konfirmander. Konfirmandernes egne erfaringer og refleksioner sikrer det, der er evangelisk-luthersk kristendoms adelsmærke: at kunne forholde sig kritisk til det, der bliver sagt og overleveret om troen.

Kristendommen har en læresammenhæng

Konfirmationsforberedelsens konfirmandrettede perspektiv flytter ikke på, at undervisningen selvfølgelig har et læringsindhold. Kristendommen har mennesker ikke fra sig selv. Den har et lærestof, man som kristen og døbt må bringes i forbindelse med. Hvad er det for noget, det med Gud og Jesus? Allerede Augustin formulerede den kirkelige elementærundervisnings program med ordene om, at en kristen med nødvendighed må kende og kunne gøre rede for "den hellige historie" (Guds frelsende historie i verden med Kristus).

Konfirmanderne ved det selv. De forventer læringsorienterede aktiviteter i konfirmandstuen og ikke bare underholdning. I en af de danske, kirkesociologiske undersøgelser svarer 3/4 af konfirmanderne, at de forventer at lære Fadervor og Trosbekendelsen, og 2/3 deler den næststørste forventning, at de lærer "at sætte ord på, hvad jeg tror på."

Konfirmationsforberedelsen på ugeskemaet?

En erfaringstæt og erfaringskabende konfirmationsforberedelse har det ikke altid nemt, hvis hele undervisningsforløbet skal foregå som dobbelttimer i forbindelse med den øvrige skoleplan. Der er ting, som kan lykkes dér, men bestemt også det, der vanskeligt kan. Undervisningen kommer til forveksling til at ligne en dobbeltlektion i tysk, engelsk og matematik, som forældregenerationen

selv husker det fra skoleskemaet.

Folkeskolen har gjort sig tilsvarende erfaring med den fagopdelte, klassebundne, bogligt orienterede undervisning, der skifter emne time for time, og hvor et fag først vender tilbage med et par timer i næste uge. For at kunne skabe rammer omkring en erfaringstæt og erfaringskabende undervisning har man i folkeskolen i de sidste 15 år omstruktureret undervisningen med øget vægt på tværfaglighed, temaundervisning/projektarbejde i samlede blokke, opbrydning af den stive lektionsopdeling. Der er grund til at lade sig inspirere af den udvikling, samtidig med at ændringen i det traditionelle skoleskemas struktur netop byder på nye udfordringer og muligheder i konfirmandstuen.

Pludselig er det langt fra givet, at konfirmationsforberedelsen udelukkende skal være 2 timer om ugen i 8 måneder. Måske kan noget af den samles i blokke, hvor intensiteten og fordybelsesmuligheden bliver meget større. Der er perspektiv i at trække på de gode erfaringer fra ekskursionsdage, "lang lørdag" i konfirmandstuen med temaundervisning, samvær og fællesspisning eller weekendture. Der er sider af konfirmationsforberedelsens mål, der bedst - eller måske kun - lader sig udfolde i en struktur, hvor der er mere tid til at arbejde og være sammen.

Man kunne så selvfølgelig spørge, om det endda vil tjene konfirmationsforberedelsen at komme helt ud af skoleskemaet, hvor den efter traditionen og juridisk er sikret en plads. F.eks. eftermiddags- eller aftenundervisning, der kunne blive klubpræget, og hvor inddragelsen af andre ressourcepersoner i konfirmandarbejdet ville have bedre vilkår. Der ligger erfaringer mange steder, især fra hovedstadsområdet, der dokumenterer, at den struktur kan opfylde konfirmationsforberedelsens formål og med lige så højt deltagerantal og tilmed netop lægge en række andre undervisningsmuligheder til.

Over 90 % af landets sogne har bevaret konfirmationsforberedelsen inden for skoleskemaet, og de fleste af de steder har samtidig en meget høj deltagerprocent. Den skemamæssige integration af folkekirkens konfirmationsforberedelse og folkeskolens undervisning udtrykker her, at begge dele betragtes som grundlæggende folkelig dannelse. Konfirmationsforberedelsen inden for 13-15-åriges almindelige "arbejdsdag" (skoledagen) placerer forberedelsen på en anden plads end samfundets øvrige fritidstilbud, som unge har at vælge imellem uden for skoletid. Det er signaleret, at det er lige så selvfølgelig at gå til konfirmationsforberedelse som i skole, for begge dele er udtryk for grundlæggende dannelse.

Dér hvor man har konfirmationsforberedelsen integreret i forhold til folkeskolens skema, gælder det imidlertid om at være vågen for de gode muligheder, som skolernes ændringer i den traditionelle skemastruktur i øjeblikket åbner. To ugentlige timer, der ofte reelt kun er fem kvarter inklusiv pause, lægger store pædagogiske begrænsninger. De egner sig bedst til hovedsagelig lærerstyret klasseundervisning, information og træningsopgaver. Hvem finder på at lukke op for pensler og maling? Hvem finder på at tage en tur ud af konfirmandstuen? Hvornår kan man overhovedet tillade, at konfirmanderne bruger en halv time - og netop en nødvendig halv time - bare på at spore sig ind på et emne og stille deres egne spørgsmål og selv planlægge deres arbejdsforløb?

Udfordringer og muligheder

Det ser anderledes ud, hvis man i en periode måske har 3-4 timer i træk eller en hel dag. Der vil være emner i konfirmandstuen, der ville vinde ved at blive taget op i samlede dage, måske en hel uges intensiv undervisning. Ikke mindst fordybelsen vil kunne øges. Der ligger en række positivt beskrevne forsøgsforløb, hvor konfirmationsforberedelsen i Danmark er afviklet i form af ugelejr. Og ikke mindst i de nordiske nabolande ligger der en hel række dokumenterede gode erfaringer med at strukturere store dele af konfirmationsforberedelsen som lejr.

Når der alligevel er grund til at overveje, om det er løsningen at samle alle konfirmationsforberedelsens 56 timer til blot et par ugers undervisning i året, eller der bør tænkes kombinationer, hænger det sammen med, at der er andre sider af det, der hører til konfirmationsforberedelsen i Danmark, som er vanskelig at tilgodese i den form. Forholdet til søndagsgudstjenesten og menigheden i sognet, opbygningen af forholdet mellem præst og konfirmander, der ligesom alle andre mellem menneskelige forhold må have sin tid, den vigtige erfaring af en livsrytme med kirken, kirkeåret og kristendommen. Det er det, som ugeforløb over en periode har mulighed for at give.

Til gengæld åbner det øgede skole-kirke-samarbejde i dag muligheden for at give et temaforløb i konfirmandstuen en bredere basis i samarbejde med nogle af skolens fag, hvor parallelle ugeforløb kan trække på fælles ressourcer. Eksempelvis kan et forløb omkring døden både have kirke- og skole-vinkler, der uddyber hinanden og skaber bedre helhedsforståelse.

Strukturændringer har konsekvenser for pædagogikken

Nye strukturmuligheder giver under alle omstændigheder helt andre muligheder for konfirmandernes selvvirksomhed og for at gøre konfirmationsforberedelsen til mere end arbejdet med en lærebog. Det lukker op for en større vifte af læringsstile (høre, se, røre, mærke) og arbejdsformer (drama/rollespil, filmarbejde, billedskabende virksomhed, projektarbejde, ud-af-huset).

Det er helt essentielt, at præsten gør sin undervisning varieret og skifter mellem flere måder at undervise på og bare være sammen med konfirmanderne på. Til dette formål kunne man bruge tanken om de mange læringsstile og sørge for, at man de dage, hvor man mødes i blokke og hele dage, altid i sin undervisning har elementer, der taler til alle sanserne. Der skal være plads til fysisk udfoldelse såvel som stille stunder; der skal være kreative tiltag såvel som fortælling; der skal være sang og musik samt quizzet og konkurrencer; der skal være oplevelser og undervisning ude såvel som inde. Der skal være alt det, der engagerer både hjerte og hjerne hos præst såvel som konfirmand!

Bl.a. kan ideen om *Cooperative Learning* tilgodese det pædagogiske behov for at variere undervisningen og kan med held anvendes i konfirmationsforberedelsen. Som metode er *Cooperative Learning* relativt kognitivt anlagt og kan bruges som variationsmulighed i en halve og heldags undervisning.

Samarbejde styrker undervisningen

Øget, sammenhængende undervisningstid og de arbejdsformer, det kalder på, kræver flere personressourcer omkring undervisningen. Undervisning i andre strukturer og måske på andre tidspunkter end dobbelttimer inden for folkeskolens normalskema giver samtidig muligheden for samarbejde.

I en tidsmæssigt udstrakt blok og i eftermiddags- og aftentimer og i weekender kan der ofte lettere samarbejdes med andre om forløbene. Det giver kolleger mulighed for at gå sammen og i dialogen styrke undervisningen og udvide dens former. Det gør det samtidig praktisk muligt at inddrage kirkelige medarbejdere, kirkelige ungdomsorganisationer, menigheden, andre institutioner (museer, biblioteker osv.) og konfirmandernes forældre.

Opbruddet i skolelukninger og samling af overbygningsklasser på de centrale byers skoler og

dermed flere sogne og præster, der nu samlet omkring at skulle undervise konfirmander fra det samme sted, er endnu en mulighed for at udbygge en samarbejdsstruktur omkring konfirmationsforløbet.

Strukturer handler altid både om begrænsninger, der skal bruges som konstruktive udfordringer til at skabe god undervisning, og om muligheder, der åbner for nye former og veje til det samme.

Frivillige i undervisningen

I Danmark har der ikke i væsentlig grad været tradition for at involvere mange frivillige i konfirmationsforberedelsen. Ofte hviler forberedelsen alene på præsten, sommetider med hjælp fra en sognemedhjælper. Dette skyldes bl.a., at frivilliges deltagelse er vanskelig, hvis forberedelsen finder sted i to ugentlige morgentimer, hvor mange mennesker enten er på arbejde eller i skole. Et øget samarbejde med frivillige til gavn for alle kunne etableres de steder, hvor forberedelsen enten ligger i blokke om eftermiddagen, om aftenen eller om lørdagen eller i forbindelse med weekender og lejre. Det er de færreste, der vil forpligte sig til at være frivillig i et helt forløb, men de fleste vil gerne komme en gang eller to og være behjælpelig med de ting, som de har særlige kompetencer indenfor. Det kunne være en lokal kunstner; en tømrer, der skal arbejde med træ med konfirmanderne; en kok, man kan lave nadverforløb med; en kirkevant ældre, der gerne vil dele ud af sine kirkeerfaringer og grunde til at holde fast i kirken; en brud og/eller gom, der fortæller om, hvorfor det er vigtigt for dem at blive gift i kirken; en musiker osv. De frivillige kunne også hveres blandt flokken af sidste års konfirmander.

I de nordiske nabolande bruger man i langt større omfang frivillige i konfirmationsforberedelsen end hos os. I Finland, f.eks., siger to ud af tre konfirmander, at de gerne vil hjælpe til på frivillig basis ved næste års konfirmationsforberedelse, og mange af dem gør det rent faktisk i én-tre sæsoner. At have unge med som rollemodeller for konfirmanderne i forberedelsen øger konfirmandernes interesse for sagen, og de frivillige unge spiller i Finland en uundværlig rolle i konfirmandernes dannelsesproces, som er en vigtig del af konfirmationsforberedelsen.

Præsten som underviser

I forbindelse med strukturændringer af konfirmationsforberedelsen stilles der nye krav til præsten som underviser, især hvis en ændring af de to ugentlige undervisningsmoduler ændres til blokke med tre til fem timer og hele dage.

Præstens identitet som underviser

Konfirmanderne møder op med en forestilling og nysgerrighed om, hvem præsten egentlig er. Det er et vigtigt møde, og ofte husker konfirmanderne deres konfirmationspræst for resten af livet. Når de helt uden undtagelse taler om "at gå til præst", er det vigtigt at vedkende sig, at noget af det afgørende for dem i det møde, er, at underviseren ikke bare er pædagog eller lærer, men samtidig er ritualforvalter, der står for alteret ved gudstjenesten, måske har døbt og konfirmeret og viet i konfirmandernes familie – og siden er den, der er præsten ved deres konfirmation⁴. Strukturændringer sætter fokus på fortsat at imødekomme konfirmandernes forventninger om "at gå til præst".

Autenciteten i undervisningssituationen

Konfirmationsforberedelsen er et møde mellem mennesker. Undervisere med en god relation til eleverne og i denne sammenhæng præster med en god relation til konfirmanderne, opleves som inspirerende samtidig med, at den gode relation er med til at motivere eleverne i selve undervisningssituationen.

Når man ved strukturændringer ikke mere kan klare sig igennem med det forholdsvis korte møde i dobbelttimen foran katederet, stiller det krav til en tydeliggørelse af det personlige og relationelle forhold til konfirmanderne. Det er det, der bærer undervisningen igennem for dem. Underviseren skal sætte sig selv i spil, ikke fordi man finder sig selv og sine egne erfaringer uovertrufne, men fordi man i den indsigt og erfaring, man kan komme med, finder noget, der kan have betydning for dem, man underviser. Det personlige, engagerede nærvær omkring sagen fra underviserens side er konfirmandernes chance for at se, hvad det drejer sig om, og forstå det og forholde sig til det selv.

⁴ Jf. Kirstine Helboe Pedersen: Det hellige, almindelige præsteembede i Kritisk Forum for Praktisk Teologi 121/september 2010, s.61-72

Vejlederrollen

En ændret struktur med mange forskellige arbejdsformer og læringsstile og øget fokus på konfirmandernes selvstændige arbejde, stiller også på en anden måde krav til præsten som underviser. Vejlederrollen skal tænkes tydeligt ind. Vejleder betyder at se og høre dem, der skal lære, dér hvor de er, og være i stand til at gå med i form at spørge til konfirmanderne og deres tanker og holdninger og byde kristendommen ind som en mulig vej. Præsten får derigennem både indblik og forståelse for den enkelte konfirmand, og vigtigst af alt konfirmanden oplever at blive set og hørt.

Klasserumsledelse

Når undervisningen i forhold til den traditionelle klasseundervisning udfolder sig i en langt større variation af former, betyder det umiddelbart, at den får en løsere struktur, som det er afgørende at kunne holde sammen og skabe konstruktive rammer for. Det er en underviseropgave.

Det er underviserens ansvar at udøve klasserumsledelse, for hvis ikke underviseren tager ledelsesrollen på sig, vil der være konfirmander, der forsøger at overtage ledelsesrollen.

At lede en undervisningssituation med konfirmander handler om, at man som underviser skaber et positivt klima i klassen, etablerer arbejdsro og motiverer til engagement og deltagelse i konfirmationsforberedelsen.

Der er ikke et modsætningsforhold mellem den gode relation og klasseledelse. Man kan som underviser godt have kontrol og struktur på situationen, samtidig med at man har en god relation til konfirmanderne.

Hvad er reglerne?

Når man vil nytænke tilrettelæggelsen af konfirmationsforberedelsen, er det vigtigt at gøre sig klart, hvilke muligheder og begrænsninger de gældende regler på området indebærer. Udover reglerne i den gældende anordning om konfirmation af 2. december 1989, som er nærmere uddybet ved Kirkeministeriets vejledning om konfirmation af 23. januar 1990, er der fastsat regler i folkeskolelovens § 53.

Ingen af disse regler har været ændret gennem nu mere end 20 år, og med den udvikling, der i øvrigt er sket i samfundet i denne periode, kan de på nogle punkter virke lidt ude af trit med dagens behov. Der foreligger et udkast til ny anordning, formuleret af et af biskopperne nedsat udvalg, som hvis det vedtages vil give bredere rammer for tilrettelæggelsen, men om eller hvornår disse regler bliver til virkelighed, vides ikke. Derfor bygger den følgende gennemgang på de gældende regler, og de fortolkningsmuligheder, som kan ligge inden for disse. Netop med hensyn til fortolkning af regler, der har virket gennem så mange år i et skiftende samfund, er det nødvendigt også at se på den praksis, der har udviklet sig inden for de enkelte bestemmelser område, og ikke alene se på bestemmelsernes "bogstav."

Hvad kan aftales med kommunalbestyrelsen?

I folkeskoleloven står, at "tiden for konfirmationsforberedelsen fastsættes ved forhandling mellem kommunalbestyrelsen og præsterne i kommunen. Kan der ikke opnås enighed mellem parterne, træffes afgørelsen af kommunalbestyrelsen efter forhandling med de berørte menighedsråd." Der står også, at der skal sikres konfirmationsforberedelsen den nødvendige tid inden for de rammer, kommunalbestyrelsen og skolebestyrelsen i øvrigt har fastsat. De hensyn, kommunalbestyrelsen her skal varetage, er aftaler om antallet af skoledage, rammer for klassedannelsen, undervisningens organisering, herunder elevernes undervisningstid på hvert klassetrin, skoledagens længde, udbud af valgfag, specialundervisning på skolen og elevernes placering i klasser.

Det vil altså altid være kommunalbestyrelsen, der ved uenighed har det sidste og afgørende ord, men der *skal* ske et forsøg på at opnå enighed, før der træffes afgørelse. Kommunalbestyrelsen kan, som led i den almindelige adgang til kommunal delegation, have delegeret beføjelsen helt

eller delvist til skolebestyrelsen. Tidligere fandtes der en vejledning om fastsættelse af tiden for konfirmationsforberedelsen mv., men den er bortfaldet, og Undervisningsministeriet har oplyst, at der ikke er planer om at udsende en ny. Bemærk, at efter bestemmelsen *starter* forløbet med en forhandling mellem kommunalbestyrelsen og "præsterne i kommunen", men hvis der ikke opnås enighed, *fortsætter* kommunalbestyrelsen forhandlingen med "de berørte menighedsråd". Der sker altså i så fald et reelt skift mellem, hvem aftaleparterne er. Det kommer nok sjældent så langt i det praktiske liv, men teoretisk kan man tænke sig en meget kompliceret situation nu, hvor såvel kommuner som pastorater er blevet væsentligt større, end da reglerne blev skrevet.

Når der står, at kommunalbestyrelsen skal sikre den nødvendige tid til konfirmationsforberedelsen, betyder det, at det skal ske inden for rammerne af, hvad der svarer til normal skoletid, det vil sige typisk i et tidsrum svarende til mellem klokken cirka 8 og 16. Det vil sige, at kommunalbestyrelsen ikke kan henvise konfirmationsforberedelsen til sidst på eftermiddagen, om aftenen eller til andre ugedage end dem, hvor almindelig undervisning finder sted.

Mens *kommunalbestyrelsen* således ikke kan "pådatte" præst og menighedsråd at skulle acceptere at henlægge konfirmationsforberedelsen til efter kl. 16 eller til ikke-skoledage, kan man godt på *kirkens eget* initiativ – eller med dennes accept – indgå en aftale med kommunalbestyrelsen, der betyder, at en del af forberedelsen ligger uden for skoletiden. Man kan således altid "kræve" mindre end det, kommunalbestyrelsen har pligt til at give, såvel hvad angår placering af timer som omfanget af disse. Som det ses af nogle af de anførte eksempler i dette hæfte, kan der måske nogle gange oven i købet ligge en forhandlingstaktisk værdi heri. Folkeskoleloven giver ikke kommunalbestyrelsen adgang til medbestemmelse om, på hvilket klassetrin konfirmationsforberedelsen skal placeres.

Regler i anordningen vedrørende tilrettelæggelsen

Ansvar for tilrettelæggelse og varetagelse

Efter anordningens § 5 ligger ansvaret for tilrettelæggelsen og varetagelsen af konfirmationsforberedelsen hos "præsten." Selvom ordet er i ental, vil der i praksis ofte være tale om, at ansvaret påhviler flere præster i fællesskab. I det omfang præstens tjenesteforpligtelse indebærer et arbejds- og opgavefællesskab med kolleger, vil det forpligtede præsten til at indgå en

aftale om tilrettelæggelsen med kollegerne. I andre tilfælde kan der være tale om en ”frivillig” indbyrdes aftale mellem kolleger. Ud over den indbyrdes enighed skal det efter bekendtgørelsen tilstræbes, at der i forberedelsestiden er et samarbejde mellem præsten og hjemmene.

Ret og pligt til forberedelse og konfirmation

Anordningens § 7 beskriver som den ”normale” situation, at et barn forberedes til konfirmation i det pastorat, hvor det bor, men at barnet dog kan indmeldes til konfirmation hos en anden præst i folkekirken, som er villig til at konfirmere det. Som bestemmelsen står, må den ses som udtryk for, at det skal være den forberedende præst, der også konfirmerer. Tilsvarende er efter anordningens § 11 den præst, der har forberedt en konfirmand, ”som regel” både berettiget og forpligtet til at konfirmere vedkommende.

Disse bestemmelser vil udelukke en tilrettelæggelse, hvor den præst, der skal konfirmere, slet ikke deltager i sine konfirmanders forberedelse. Den udelukker ikke, at forberedelsen kan tilrettelægges efter en model, hvor den konfirmerende præst kun står for en del af kontakten i undervisningsforløbet.

Skulle der være særlige (– gode –) grunde til, at en præst, der slet ikke har bidraget med forberedelsen, alligevel gerne skulle konfirmere, vil biskoppen kunne søges om godkendelse heraf, efter anordningens § 12. Den giver biskoppen adgang til ”under særlige omstændigheder at give tilladelse til mindre afvigelser fra de i anordningen indeholdte bestemmelser”.

Rammer for geografisk og lokalemæssig placering af forberedelsen

Efter anordningens § 8 finder konfirmationsforberedelsen normalt sted i præstegårdens eller kirkens konfirmandstue, men kan efter anmodning fra præsten med menighedsrådets tilslutning henlægges til et andet af provsten godkendt lokale.

I bestemmelsens stk. 2 rummes dog den mulighed, at forberedelsen efter menighedsrådets bestemmelse kan finde sted i ”indtil 2 af pastoratets sogne eller kirkedistrikter,” fortsat under forudsætning af at provsten kan godkende lokalet.

Her har anordningen ikke forudset dagens behov for bl.a. samarbejde på tværs af sogne, grundet i skolesammenlægninger mv., og realiteten er nok, at begrænsningerne i bestemmelsen ofte er blevet glemt, når man har søgt nye veje. Søger man samarbejdsløsninger, der rækker videre end

anordningens rammer, vil man imidlertid også her kunne søge at få formalia i orden ved en tilladelse efter § 12, som nævnt ovenfor.

Holdstørrelse

Efter anordningens § 10, stk. 1 må antallet af konfirmander på et hold ikke overstige 28. Der tilsigtes en gennemsnitlig holdstørrelse på højst 22.

Disse rammer bør ikke kunne udelukke, at forberedelsen kan indeholde dele, hvor flere hold samles til aktiviteter, eller hvori indgår et element af "samlæst" undervisning, hvor flere præster deltager, men der må holdes fast i en *reel* holdopdeling, der ikke overskrider anordningens grænser.

Antal lektioner og placering af disse

Anordningens § 10, stk. 2 er temmelig præcis vedrørende dette: "Konfirmanderne forberedes til konfirmation i to ugentlige lektioner i det skoleår, i hvilket der om foråret afholdes konfirmation. Hvor der tillige afholdes konfirmation om efteråret, bør desuden nogle lektioner henlægges til tiden lige forud. Forberedelsen, der afsluttes umiddelbart forud for konfirmationen, skal omfatte mindst 48 lektioner og så vidt muligt 56 lektioner". I stk. 3 tilføjes: "Inden for samme kommune eller skoledistrikt bør der tilstræbes en ensartet tilrettelæggelse af tiden for konfirmationsforberedelsen."

Kravet om "to ugentlige lektioner" var nyt, da anordningen blev skrevet i 1989. I vejledningen til anordningen fremgår det ikke, *hvorfor* man har ønsket et sådant fast mønster, men man skriver dog, at "dette ikke udelukker undervisning i to sammenhængende lektioner". I anordningens § 9 beskrives, at deltagelse i en af biskoppen godkendt konfirmandlejr på visse betingelser kan træde delvist, i ganske særlige tilfælde endda helt, i stedet for den sædvanlige konfirmationsforberedelse.

Bortset fra denne ene undtagelse giver anordningen faktisk ikke adgang til at afvige fra de "to ugentlige lektioner," og dermed til at praktisere en hel del af de alternative tilrettelæggelser, som man med held har afprøvet, som beskrevet i hæftet. Igen er løsningen dog, at man vil kunne søge formalia overholdt ved en ansøgning til biskoppen efter anordningens § 12.

Samlende kan siges, at de nugældende regler – som de senest blev formuleret for en generation siden – stadig udgør et godt fundament og en god rettesnor for tilrettelæggelsen af konfirmationsforberedelsen, men ikke har indtænkt det behov for samarbejde og den udvikling, som vi står i i dag. Der, hvor reglerne synes for stramme, til, at man kan gennemføre det forløb, man med lokale øjne finder mest udbytterigt, vil der dog meget ofte være en farbar vej via en ansøgning efter anordningens § 12 til biskoppen.

Lidt om forsikrings spørgsmål i forbindelse med konfirmationsforberedelse

Da en bredere vifte af strukturformer end den traditionelle klasseundervisning i konfirmandstuen naturligt medfører situationer, hvor konfirmanderne arbejder og færdes mere frit og måske også bliver transporteret til andre lokaliteter i undervisningsforløbet, er det af betydning at kende de gældende forsikringsforhold.

Skader i undervisningen

Forsikringsforholdene på folkekirkens område reguleres af "Folkekirkens Forsikrings- og Selvforsikringsordning af 2007," som foreligger i en revideret version 2011. Ordningen omfatter "de i folkekirkens tjeneste værende personer, og folkekirkens ansatte."

Forsikringen dækker derfor *som udgangspunkt ikke* konfirmander, der kommer til skade eller får ting ødelagt i forbindelse med konfirmationsforberedelsen, da konfirmanderne jo ikke hører til denne gruppe.

Er konfirmanden kommet til skade eller har været udsat for en skade på sine ting *på grund af fejl eller forsømmelse hos en person, der er omfattet af ordningen* – altså én, der er ansat eller handler i folkekirkens tjeneste, og som i den forbindelse pådrager sig et erstatningsansvar over for konfirmanden - er sagen en anden: Så vil forsikringsordningen gå ind og dække erstatningsansvaret over for konfirmanden.

For så vidt angår skade på ting, er der dog en selvrisko på for tiden 1.000 kr. En selvrisko, som i sagens natur ikke skal bæres af konfirmanden, der jo er den forurettede, men af folkekirken / menighedsrådet, i hvis tjeneste der er handlet.

Hvordan finder man så ud af, om der er et erstatningsansvar? Når en domstol skal bedømme, om en skadevolder er erstatningsansvarlig, vurderer den, om en fornuftig borger kunne have undgået

at lave skaden. Er svaret *ja*, har skadevolder begået en fejl og er dermed erstatningsansvarlig. Når forældrene overlader deres barn til den eller de personer, der står for konfirmationsforberedelsen, overdrager de også deres tilsynspligt med barnet i det tidsrum, hvor undervisningen foregår. Man kan altså blive erstatningsansvarlig, hvis denne tilsynspligt tilsidesættes. Når ansvar for en hændelse skal placeres, er modstykket hertil imidlertid, at også barnets / den unges handling skal vurderes ud fra, om en fornuftig jævnaldrende kunne have undgået at lave skaden / at hændelsen indtraf. Er svaret *ja*, er der *ikke* erstatningspligt. Der kan naturligvis også være situationer, hvor disse retningslinjer fører til, at man må deles om ansvaret for en hændelse.

Det betyder ikke noget, om den erstatningsudløsende fejl eller forsømmelse ligger hos præsten eller f.eks. hos en medhjælp, eller om denne er formelt ansat, eller evt. er frivillig og ulønnet. Når blot den pågældende i forbindelse med hændelsesforløbet er at betragte som værende – og handlende – i folkekirkens tjeneste, vil vedkommendes ansvar være dækket af forsikringsordningen.

Skader under bilkørsel i forbindelse med undervisningen

Nye strukturformer kan ofte med ekskursioner m.m. involvere transport af konfirmander. Kommer en konfirmand til *skade under bilkørsel*, gælder reglerne i færdselsloven. Her står: "Den, der er ansvarlig for et motordrevet køretøj, skal erstatte skader, som køretøjet volder ved færdselsuheld, -" Det betyder, at ejeren eller brugeren af bilen altid har erstatningspligt ved et uheld, og at passagerer – herunder børn, der kommer til skade – altid vil få erstatning fra bilens lovpligtige ansvarsforsikring. Det gælder både private biler, taxier og busser. Benyttes f.eks. præstens egen bil, er det præsten, der via sin ansvarsforsikring på bilen skal svare erstatning. Det skal han, fordi han som ansvarlig *for bilen* har ansvaret for uheldet, og der ses her slet ikke på, om der kan *bebrejdes* ham noget for uheldet (der er altså *her* tale om et "objektivt ansvar," i modsætning til ovenfor, hvor ansvarets placering afhænger af eventuelle fejl eller forsømmelser). Transport af konfirmander i biler, tilhørende præsten eller andre medvirkende ved konfirmationsforberedelsen, vil normalt ikke blive betragtet som erhvervskørsel med deraf følgende højere forsikringspræmie.

Ansvars- og ulykkesforsikring for konfirmander

Det er *ikke* muligt for menighedsrådet at tegne en særskilt ansvars- eller ulykkesforsikring for konfirmander. Når det gælder spørgsmålet om *ansvarsforsikring* er baggrunden, at folkekirkens ansvar jo netop allerede er dækket af forsikringsordningen – og for så vidt angår bilkørsel er reguleret af færdselsloven. Grunden til at der ikke kan tegnes en *ulykkesforsikring*, er, at der ikke er hjemmel til af ligningsmidler at finansiere en forsikring, der rettelig skal finansieres af privatpersoner – i dette tilfælde af konfirmandernes forældre.

Forhandlingsituationen mellem skolen og kirken

De juridiske regler omkring konfirmationsforberedelsens strukturelle placering er som beskrevet i foregående afsnit, men de bliver sjældent fulgt, når der rejser sig krav til ændringer. Det betyder, at der er nogle ting, der er vigtige at gøre sig klart, når man står i en forhandlingsituation. Oftest er kommunalbestyrelsen langt foran i deres behandling af sagen, før præsterne og menighedsrådene hører, at der er ændringer på vej. Det er derfor vigtigt, at kirken lokalt drøfter spørgsmålet og er på forkant med udviklingen, både de formelle og forhandlingstaktiske forhold og forhandlingernes vilkår og nødvendige udgangspunkt.

Forhandlingsvejledning

De juridiske spilleregler er ud fra konkrete forespørgsler under forhandlingerne, der har fundet sted i Lyngby i hovedstadsområdet, blevet udlagt af kontorchef Ole Hvilsom Larsen fra Undervisningsministeriet, Afdelingen for grundskole og folkeoplysning: "Det eneste krav, der stilles med hensyn til tidspunktet for konfirmationsforberedelsen, er, at kommunalbestyrelsen skal sikre den nødvendige tid dertil inden for rammerne af, hvad der svarer til normal skoletid, dvs. typisk i et tidsrum svarende til mellem ca. kl. 8 og 16".

Det betyder, at det er vigtigt ad forhandlingens vej at nå til en løsning med skolerne, da kirken som udgangspunkt kun har ovenstående at gøre gældende.

Vejledning om forhandlingsituationen

Spørgsmålet om konfirmationsforberedelsens placering skal i første omgang tages op i menighedsrådene og på et eller flere provstikonventer. Derefter skal der udpeges en forhandlingsgruppe, som har mandatet til at forhandle med kommunalbestyrelsen på vegne af alle præsterne og menighedsrådene i det berørte område.

Gruppen kan med fordel bestå af to præster, to menighedsrådsmedlemmer og en provst. Provsten er vigtig at have med, fordi der til selve forhandlingsituationen møder en kommunal mellemlider op, og kirken skal gerne være "lige i rang", så det fra begyndelsen bliver en ligeværdig forhandling. Menighedsrådsmedlemmernes deltagelse i forhandlingen sikrer, at den folkevalgte side er repræsenteret, mens præsterne skal med til forhandlingen, fordi de kender, og i mange sogne også

tilrettelægger, det faktiske arbejde.

Resultatet af forhandlingerne med kommunalbestyrelsen fremlægges på et provstikonvent og offentliggøres i områdets lokalaviser, således at forældregruppen til fremtidige konfirmander også kan være med i processen. Kirken kan ikke på egen hånd beslutte en gennemgribende ændring af konfirmationsforberedelsen uden at tage forældregruppens overvejelser i betragtning.

Forhandlingsgruppen fra provstiet og kommunalbestyrelsen indarbejder i fællesskab forældregruppens kommentarer i det endelige forslag til en model for konfirmationsforberedelsens udformning. Det endelige forslag kan indeholde en eller flere modeller for konfirmationsforberedelsens udformning, og forslaget kan f.eks. lægge op til, at der indledes en forsøgsperiode med en eller flere forskellige modeller, der afprøves og evalueres af forhandlingsgruppen og kommunalbestyrelsen i fællesskab, hvorefter den endelige udformning af strukturen for områdets konfirmationsforberedelse udarbejdes.

Det kan desuden være en god idé at sætte sig sammen med skolen i maj måned hvert år og sammen planlægge konfirmand- og skoleårets gang. Så undgår man langt hen ad vejen, at der kommer uforudsete aflysninger af konfirmationsforberedelsen, og man får et sted, hvor man løbende kan tale sammen om dette emne og andre emner, der måtte dukke op.

Strukturforhandlingernes nødvendige udgangspunkt

Det er tidligere beskrevet, hvordan konfirmationsforberedelsen aktuelt er udfordret indefra, fra konfirmationsforberedelsens egne mål og arbejdsformer, men det er udfordringerne til konfirmationsforberedelsens struktur udefra, man hører om, fordi de automatisk lægger et pres på hurtigt at finde nye veje. Udfordringerne udefra handler om folkeskolen.

Folkeskolens struktur er afsættet

Konfirmationsforberedelsen har altid forholdt sig til folkeskolens struktur, fordi den er en integreret del af den folkelige sammenhæng, som konfirmationen vokser ud af. Kirken har ikke konfirmationen af teologiske grunde, men af folkelige grunde – ”fordi folk ønsker den”. Den er altså en del af en bredere folkelig sammenhæng og skal kunne finde sin plads i den.

Engang i den lille landsbyskoles tid faldt undervisningen som hele dage i den ”døde” periode af året, fordi skolegang og konfirmationsforberedelse fik plads, hvor børnene bedst kunne undværes i

landbrugsarbejdet. Siden blev det til to enkelttimer to gange om ugen inden for skolens ugeskema. Da folkeskolen omstrukturerede i 1960'erne til dobbeltlektioner, blev konfirmationsforberedelsens struktur i konsekvens af det til en dobbelttime egentlig – med de gevinster for bl.a. gruppearbejde, som det kom til at betyde. Nu står konfirmationsforberedelsen igen udfordret fra nye strukturer i folkeskolen. Udfordringen kommer grundlæggende fra to forskellige vinkler, en ændret skemastruktur og en ændret skolestruktur. Det første er hovedsagelig pædagogisk bestemt. Det sidste er hovedsagelig politisk bestemt.

Kirken og konfirmationsforberedelsen er til på dialogens vilkår

Kirken er til på dialogens vilkår i samfundet. Den er ikke en institution over eller under, men en del af den folkelige sammenhæng sammen med andre institutioner, herunder folkeskolen. Den kan kun i en dialog med omgivelserne pege på og argumentere for det væsentlige arbejde, den gør aktuelt med unge i konfirmationsforberedelsen. Kirken må ad den vej prøve at skabe forståelse for, at det arbejde også skal have mulighed for at folde sig ud og få en væsentlig placering til gavn - ikke kun for kirkens eget formål, men også for skolens. Det kunne måske i enighed mellem skolen, kirken og lokalsamfundet føre frem til nye strukturer for konfirmationsforberedelsens placering i forhold til skoleskemaet. Og ikke nødvendigvis ringere strukturer end dem, vi har i dag. Situationen kalder som sagt på samarbejde. Samtale til gensidig forståelse for, hvad skolens undervisning og kirkens undervisning har som mål og følgende kunne bruge som rammer. Der er fire forhold, som skal tænkes ind, når det handler om overvejelser og forhandlinger om kommende omstruktureringer.

1. *Konfirmationspræsten som underviser* – præsten står for konfirmationsforberedelsen i 98 % af sognene. Præstens betydning som formidler i forhold til konfirmanderne har været dokumenteret i den store europæiske konfirmandundersøgelse⁵. I den sammenhæng er det afgørende i forbindelse med omstruktureringer, at den præst, konfirmanderne møder i undervisningen, også er ritualformidlende for dem, og ikke bare ses af dem som en tilfældig underviser (jf. Præsten som underviser s.19).
2. *Forældrene* – dåbsoplæringsopgaven er et delt ansvar mellem forældre og kirke. Det kalder på samarbejde, som der står i konfirmationsanordningens § 5. Det er nødvendigt at

⁵ Friedrich Schweitzer (red.): Confirmation Work in Europe. Gütersloher Verlag 2010.

tage forældrenes bevidsthed omkring deres unge alvorligt – og lytte til, hvordan de mener, at konfirmationsforberedelsen bedst kan struktureres, så den konfirmation, de ønsker, kan blive fastholdt. Konfirmation har kirken på forældrenes og de unges foranledning.

3. *Det lokale sogneliv* – for det lokale sogneliv har de 8 måneder med konfirmander og konfirmationen en afgørende betydning, både hvad angår gudstjenester og det almindelige sogneliv. I forbindelse med omstruktureringer er det vigtigt for sognet at kunne bevare konfirmanders forhold til det lokale sogn.
4. *Undervisningens kvalitet* – det er selvfølgelig af allerstørste vigtighed, at undervisningens kvalitet bevares og gerne styrkes ved en omstrukturering.

Det giver sig selv, at ikke alle fire forhold altid lader sig tilfredsstillende indfri. Der vil nødvendigvis blive tale om en afbalancering. Men der viser sig at være mange gode og udfordrende muligheder, når først ordentlige samtaler slippes løs.

De følgende afsnit vil pege på nogle af dem. Med udgangspunkt i konkrete situationer i forskellige sogne beskrives og vurderes en række typisk forekommende modeller med henblik på at danne inspiration for andre.

Løsningsmodeller for en ændret struktur

I det følgende vil der blive gennemgået seks forskellige løsningsmodeller for den situation, der opstår, når folkeskolen ændrer sine skemastrukturer. Derefter vil der blive beskrevet tre forskellige modeller for, hvordan man kan tilrettelægge konfirmationsforberedelsen, når samfundet ændrer skolestruktur.

Folkeskolen ændrer skemastruktur

Situationen

Folkeskoleloven af 1993 og siden af 2006 har som sit udgangspunkt, at skolen skal rumme udfordringer for *alle* elever. Der ligger et krav om, at undervisningen skal være tværfaglig og tilpasses efter elevernes individuelle behov. Det påvirker de eksisterende rammer for skoledagen. En ny indretning af skolens fysiske rum, men også en opbrydning af den traditionelle fagdeling, ligesom opbrydning af det traditionelle time- og ugeskema, der ikke har den nødvendige fleksibilitet. Det er derfor ikke så mærkeligt, at skoleledelsens og skolebestyrelsens øjne kan ske at falde på konfirmationsforberedelsens traditionelle morgenmodul. De bundne timer til konfirmationsforberedelsen kan komme til at optræde blokerende i forhold til de strukturmuligheder, skolerne vil prøve kræfter med for at leve op til folkeskolelovens krav og intentioner. Ønskerne om at kunne ændre på traditionen ligger lige for. De seneste år har også økonomiske besparelser på de lokale skoler givet anledning til ønske om ændringer. Et stadig strammere budget har ført til, at nogle skoler må tænke anderledes omkring skemaplanlægning for at rationalisere sig til besparelser på lærerbemanding. Typisk bliver præsterne stillet over for ønsket om at flytte konfirmationsforberedelsen til ydertimer eller gerne helt ud af skoleskemaet.

Løsningsmodeller

1) Ugentlige morgentimer i efteråret, halve/hele dage i foråret

I Nørre Herlev sogn har man morgentimer i efteråret og fire hele dage i foråret. Den model

giver en kontinuitet, hvor man lærer hinanden at kende gennem det faste ugentlige møde. Med denne model imødegås den afmatning, der kan indtræffe, når man er halvvejs i forløbet. Præst og konfirmander mødes en dag i januar, februar, marts og april, hvor der primært arbejdes med film. Man kan fordel udbygge modellen med en hel dag i starten af forløbet, da det giver mulighed for at styrke relationen mellem præst og konfirmander allerede fra begyndelsen. (jf. interview med Søren Østergaard [side](#)).

Spørgsmål angående denne model for konfirmationsforberedelsen kan rettes til sognepræst

2) Ugentlige eftermiddagstimer + to hele dage

I Brøndbyøster sogn ligger undervisningen som eftermiddagstimer i 2 gange 45 minutter. Der er samtidig mulighed for at have to hele dage, hvor skolen giver konfirmanderne fri. På de hele dage lægges de to konfirmandhold sammen, og præsten inddrager kirketjeneren som medunderviser på disse dage. De hele dage giver en helt anden mulighed for at komme i dybden med et emne, og konfirmanderne giver også udtryk for, at det er en god oplevelse at få fri fra skole og skulle i kirke i stedet. Dertil kommer, at det er hyggeligt at spise sammen og have tid til at få småsludret lidt mere end dobbeltlektionerne giver mulighed for.

Spørgsmål angående denne model for konfirmationsforberedelsen kan rettes til sognepræst

3) Ugentlige morgentimer + to hele dage

I Karlebo sogn ligger undervisningen som morgentimer i 2 gange 45 minutter. Det giver en rytme og kontinuitet, som er betydningsfuld for undervisningen. Derudover har præsten to hele dage sammen med konfirmanderne. Den første dag er placeret i december, hvor præsten underviser to konfirmandhold sammen. Det overordnede tema er som regel kirkeligt kernestof. Der arbejdes i fællesskab, i grupper og individuelt, og præsten sørger for, at der hyppigt er et bevægelselement i undervisningen. Efter frokost er der udflugt til skøjtehallen. Efter en dag med svære og store spørgsmål er det en befrielse at få luftet ud og have det sjovt sammen.

Den anden dag, som ligger i marts, undervises holdene hver for sig. Dagens indhold er en vandring mellem to af sognets kirker, og på turen er der forskellige stationer, der afspejler dagens tema. Der er samtale, stilhed, bøn og meget andet. Hjemme igen er der frokost, hvorefter konfirmanderne laver krucifikser. Præsten sørger for, at konfirmanderne får udleveret deres krucifikser på konfirmationsdagen.

Udover disse faste dage arrangerer præsten overnatning i kirken. Konfirmanderne kommer lørdag eftermiddag eller aften, hvorefter der er fællesspisning. Så står den på forskellige aktiviteter, indtil det bliver sengetid ud på natten. Næste morgen er der morgenmad og gudstjeneste.

Spørgsmål angående denne model for konfirmationsforberedelsen kan rettes til sognepræst

4) Ugentlig undervisning i blokke hen over konfirmandåret, event. kombineret med halve/hele dage

I Hvilsager og Lime sogne og de øvrige seks sogne i skoledistriktet er konfirmationsforberedelsen fordelt på moduler à 3 timer i 15-17 uger. Undervisningen kører fra efterårsferien frem til jul, og fra vinterferien frem til konfirmationen. Derudover har konfirmanderne fri en hel dag fra skolen, og der suppleres desuden med en introgudstjeneste for konfirmander og forældre, 2-3 halve lørdage og en weekendlejr. Modulerne på 3 timer giver helt andre pædagogiske arbejdsmuligheder end dobbeltlektionen; det kan lade sig gøre at lave noget både i kirken og i konfirmandstuen; det kreative med drama, musik, bevægelse, farver og pensel får bedre vilkår; konfirmandernes selvvirksomhed får øget plads; der kan arbejdes med film, og der kan laves mindre ekskursioner. De halve og hele dage og ikke mindst weekendlejren styrker fordybelsesmulighederne og det sociale.

Det er en fordel at have de undervisningsfrie blokke i eftersommeren og efter nytår. For præsten giver det øget tid til andet præstearbejde, og f.eks børnekonfirmandundervisningen kan lægges i de perioder, så der bliver færre bundne undervisningstimer for præsten ugentligt. Det er dog vanskeligt at motivere konfirmanderne for regelmæssig kirkegang i de perioder, hvor der er undervisningsfri.

Spørgsmål angående denne model for konfirmationsforberedelsen kan rettes til sognepræst Lars Nymark, Hvilsager-Lime sogne, LNH@km.dk

5) Dobbeltlektioner fra efterårsferien til jul og fra vinterferien til Store bededag, derudover to dobbeltdage

I Avedøre sogn er konfirmationsforberedelsen placeret i dobbeltlektioner fra efterårsferien til jul og fra vinterferien til konfirmationerne i Store bededags-ugen. Derudover kommer to dobbeltdage, en mandag-tirsdag og en torsdag-fredag, hvor konfirmanderne får fri for skole. Dobbelt dagene udgør ca. halvdelen af undervisningen og gennemføres i samarbejde mellem alle præster ved kirken, kirkens øvrige personale og nogle frivillige hjælpere. Programmet for dagene inden efterårsferien er en introduktion til kirke, gudstjeneste og sogn. Den anden dobbeltdag i marts indeholder indføring i centrale kristne emner. Undervisningen afsluttes med en gudstjeneste, hvori der indgår elementer fra de 2 dages undervisning.

Spørgsmål angående denne model for konfirmationsforberedelsen kan rettes til sognepræst

6) Heldagsundervisning fordelt over året

I Adventskirken i Vanløse foregår det meste af konfirmationsforberedelsen i weekenderne, primært på hele lørdage.

En del af undervisningen (15 timer) tager udgangspunkt i, at konfirmanderne selv kan vælge sig ind på forskellige moduler og derved være med til at sammensætte indholdet i deres egen konfirmationsforberedelse. Modulernes indhold er musikvideoer, film, bibelsk mad, bibelmeditation og bibelværksted. Konfirmanderne deltager derudover i indsamlingen til fordel for Folkekirkens Nødhjælp, og en weekend overnatter de i kirken og lærer at synge gospel, som de optræder med ved gudstjenesten om søndagen.

Adventskirken har overvejende positive erfaringer med denne model og har ingen oplevelse af manglende tilslutning. Modellen er så fleksibel, at skulle det vise sig, at en konfirmand har for meget fravær i efteråret, kan vedkommende vælge nogle flere moduler i foråret, så timetallet kommer til at passe.

Spørgsmål angående denne model for konfirmationsforberedelsen kan rettes til
sognepræst

Samfundet ændrer skolestruktur

Situationen

Stadig strammere budgetter i kommunerne kaster politikerne ud i fornyede overvejelser omkring kommunens institutioner, herunder skolen og dermed konfirmationsforberedelsens struktur. Det har udmøntet sig i ny skolestruktur i rigtig mange kommuner. En typisk udvikling har været, at overbygningsklasser fra de mindre skoler især i landområder er blevet samlet på centrale skoler i de mellemstore byer. Men indgrebene har mange steder været endnu mere radikale i form af lukning af landområdernes skoler. I forlængelse af anbefalinger fra regeringens "Rejsehold" 2010, der havde til opgave at se folkeskolerne efter i sømmene og komme med bud på forbedringer, anslår Kommunernes Landsforening, at vi i de kommende år kommer til at se lukning af omkring 500 skoler. Set fra både et lokalt sogns og konfirmationsforberedelsens synspunkt er det et voldsomt indgreb, der kræver grundige strukturovervejelser og nødvendige strukturændringer også i kirken og menighederne.

Løsningsmodeller

- 1) Man fortsætter den traditionelle struktur og fragter konfirmanderne frem og tilbage til det lokale sogn

Konfirmanderne forbliver i hjemsognet, hvor de modtager konfirmationsforberedelse. Herefter transporteres de til den centrale skole i byen. Når man fastholder denne model frem for at undervise børnene centralt i det større bysogn, hvor også skolen er placeret, skyldes det at konfirmationsforberedelsen er en gammel institution i det enkelte sogn; her er man inde og røre ved sognets selvbevidsthed.

Spørgsmål angående denne model for konfirmationsforberedelsen kan rettes til
sognepræst

- 2) Den centrale skoles klasser fordeles mellem skoledistriktets præster, og der tilføjes lokale arrangementer

I Rønne by er alle overbygningsklasser samlet på den centrale byskole. Desuden ligger der en privatskole med konfirmandårgang. Her arbejder man ud fra en model, hvor klasserne fordeles klassevis mellem pastoratets fem præster, der hver for sig underviser dem i Rønnes sognegård. Konfirmandholdene samles først ved generalprøven i de lokale kirker forud for konfirmationen. En mulighed ville også være at samle konfirmanderne et par gange uden for skoletid i løbet af sæsonen (til aftenarrangement, lørdagsarrangement, søndagsarrangement) for at opbygge relationen mellem den lokale præst og konfirmanderne. Fordelen ved denne model er, at der ikke er tidsmæssige og økonomiske omkostninger, at det ikke vil være nødvendigt, at al konfirmationsforberedelse foregår i samme tidsrum på en bestemt ugedag, og at der åbnes mulighed for at samarbejde omkring et mere varieret og spændende undervisningsforløb. Ulempen er, at der ikke er sammenfald mellem undervisningshold og konfirmationshold. Præsten bliver først og fremmest "underviser". Der er ind imellem præster, der underviser en hel klasse, som skal konfirmeres af andre.

Spørgsmål angående denne model for konfirmationsforberedelsen kan rettes til sognepræst Jørgen Gleerup, Thorsager sogn, JG@km.dk, og sognepræst Anne Marie Poulsen Tolbod, Bregnet sogn, AMBT@km.dk

- 3) Der undervises i større samlede hold i samarbejde mellem præster i form af fælles sessioner, undervisning i interessegrupper, fælles events, ekskursioner, lejre osv.

I to landpastorater på Vestlolland med få konfirmander har man de sidste tre år slået konfirmandholdene sammen. Undervisningen fordeles med et halvt år hvert sted.

Konfirmanderne transporterer sig selv til præstegården, menighedsrådene arrangerer og betaler transporten fra præstegården til skolen. Begge præster er som hovedregel til stede i den ugentlige undervisning, hvor en har ansvaret for dagens lektion, og den anden er fri til

at springe ind og give sparring.

På Thyholm arbejder de med en tilsvarende model, som suppleres med, at konfirmanderne deles ud på de enkelte sogne i slutforløbet ca. 1 måned før konfirmationen. Herved opnås en større sognebevidsthed, og –tilknytning og relationen mellem præst og konfirmander styrkes.

Spørgsmål angående denne model for konfirmationsforberedelsen kan rettes til sognepræst Rebekka Kristensen, Utterslev sogn, RMK@km.dk , og sognepræst Susanne Oxholm Jacobsen, Købelev sogn, SOXJ@km.dk .

Undervisningseksempler i alternative strukturer

Herunder følger en række eksempler til inspiration, hvis eller når konfirmationsforberedelsen skal omstruktureres.

Eksemplerne er struktureret ud fra varighed, men kan også bruges som inspiration til kortere eller længere forløb. Nogle eksempler er beskrevet med angivelse af indhold, mens andre blot er angivet som stikord til inspiration. Hvor det er muligt, er der skrevet mail-adresse til en kontaktperson, så man kan skrive og spørge nærmere til indholdet.

Til sidst i dette afsnit kan man finde to eksempler på, hvordan man som præster kan gribe konfirmationsforberedelsen an i fællesskab eller lave en modulatororienteret undervisning samt et eksempel på inddragelse af IT i konfirmationsforberedelsen.

Undervisningseksemplerne er beskrevet i stikordsform af hensyn til overblikket.

Eksempler på et halvdags-forløb (heraf er nogle også velegnet til aftenforløb):

Konfirmander interviewer kirkegængere

Formål: Lade konfirmanderne lytte til almindelige kirkegængere.

Beskrivelse: Konfirmanderne sættes i grupper på 5-7 og skal formulere interviewspørgsmål. Alle spørgsmål skrives på tavle, så hver gruppe har alle spørgsmålene fra klassen. Hver gruppe skal derefter besøge og interviewe et kirkegængerpar, eventuelt en aften. Næste konfirmandtime tales om svarene.

Kontakt: Asger Grove Korsholm agko@km.dk

Læse hele tegneserien 'Menneskesønnen'

Besøg fra Konfirmand Aktion (www.konfirmandaktion.dk)

Leje en biografsal og se en film, spise sammen og evt. derefter i natkirke

Eksempler på 1½ dags forløb (én dag samt en aften):

Gospeldag med konfirmanderne

Formål: Give konfirmander en fysisk/sanselig og social oplevelse af at synge i kirken.

Beskrivelse: Efter hygge-morgenmad øves gospelsange med en instruktør indtil om eftermiddagen. Efter aftensmad er der generalprøve, hvor efter konfirmander og præster holder gospelgudstjeneste.

Kontakt: Karen Togsverd Hansen, kth@km.dk

Eksempler på heldags-forløb:

Bibelen

Formål: Kendskab, indføring og introduktion til Bibelen, dens opbygning, hvordan man finder rundt i den, og hvad konfirmanden kan bruge den til.

Beskrivelse: Konfirmanderne lærer Bibelens opbygning: NT, GT og de forskellige genrer ved at lytte til musik, der er skrevet med inspiration fra bibelvers (eksempel: Gangsta's Paradise (med Coolio): As I walk through the shadow of the valley of death ~ Salme 23 vers 3: Selv om jeg går i mørkets dal, frygter jeg intet ondt. George Michael: Jesus to a child og Nik og Jay: En dag tilbage).

Efterfølgende lave øvelser med konfirmanderne, eksempelvis hvor konfirmanderne selv kommer på banen og fysisk leger med Bibelens univers som tekstrække: ligger på kirkebænkene og finder citater i Bibelen, som konfirmanderne skriver på et stykke papir og sætter på væggen i kirken. Eller stafet, hvor konfirmanderne skal finde flest mulige bøger fra Bibelen på kortest mulig tid.

Dagen kan slutte af med et postløb med 10 poster, hvor elevarkene er hentet fra undervisningsmaterialet, der er udarbejdet af Folkekirkens Skoletjeneste i Randers.

Kontakt: Stinna Ahrenst, stah@km.dk

Tilgivelse

Formål: Give konfirmanderne kendskab til tilgivelsen som en mulighed og beskrive tilgivelsens væsen.

Beskrivelse: Gennem tilgivelse som tema ved både andagt og film ("Min morfars morder") bliver

konfirmanderne introduceret i, hvad tilgivelsen kan, og hvor svær den er. Efterfølgende besøger konfirmanderne Viborg Domkirke, der sammen med Skovgaardmuseet udbyder et materiale, der hedder "Hvad er meningen" – om skyld/tilgivelse – se www.hvadermeningen.dk

Kontakt: Karsten Høgild, khoe@km.dk

Pilgrimsvandring over påske

Formål: Temaet sigter mod et kendskab til pilgrimsvandring fra en både kristen og kirkehistorisk vinkel.

Beskrivelse: Introduktion til, hvordan dagen er planlagt. Konfirmanderne møder alle dagene i påsken og skal selv tage aktiv del, synge og lytte, vandre og være en del af nadver. Konfirmanderne får vandre-ord og historisk indsigt i de steder, pilgrimsvandringerne kommer omkring.

Kontakt: Ingrid Svarre Elgaard, inek@km.dk

Bud på Gud

Formål: Give konfirmanderne forskellige bud på gudsbilleder, som de kan forholde sig til.

Beskrivelse:

Andagt: I kirken om Paulus.

Intro: Kort omtale af forskellige religioner følges op af at se 5 afsnit af DVD om Soroush, Hanna og Simon.

Samtale: Derefter taler konfirmanderne på to hold om ligheder og forskelle mellem personerne i filmen og om, hvad mission betyder, og om missionsbefalingen.

Øvelse: Konfirmanderne får spørgsmål med fire mulige svar, hvor hvert svar 'hører til' et hjørne. De stiller sig i hjørnet med det svar, de er enige i. Eksempel på spørgsmål og svar: Din muslimske ven inviterer dig med i moské til fredagsbøn. Hvad gør du? Siger nej tak/går med, men venter udenfor/går med og beder til Jesus indeni/tager med og deltager i bønnen.

Øvelse: værdispil om, hvad der er helligt/hvad er vigtigt for at have et godt liv. Der udleveres ark med nogle bud (at gøre, hvad man har lyst til/at leve sundt/tro på Gud/have humor/have penge/demokrati m.fl.). Hver konfirmand vælger tre værdier, som præsenteres for sidemand.

Sammen med sidemand vælges derudfra de tre vigtigste værdier. Sammen med andet

konfirmandpar vælges de tre vigtigste værdier ud fra deres samlede værdier. Præsenteres for klassen.

Ud af huset: Besøg hos et andet trossamfund. Besøget følges op af en fælles samtale.

Kontakt: Karsten Høgild, khoe@km.dk

Livsværdier

Formål: Lade konfirmanderne give bud på, hvad de vil bygge deres liv på.

Beskrivelse:

Andagt: Sige tak.

Intro: Dødsynder på tavle, samtale om betydning.

Samtale: Kardinaldyder introduceres, konfirmanderne vælger i grupper dyder ud, som de vil bygge deres liv på, kommer evt. selv med flere dyder.

Udenfor: På kirkegården skal konfirmanderne finde symboler og knytte dem til kardinaldyderne

Kreativt: Hver konfirmand laver planche med sine udvalgte dyder (kan være andre end kardinaldyder). Planchen lamineres og udleveres på konfirmationsdagen.

Kontakt: Pernille Nærvig Petersen, pnp@km.dk

Jesus og The Matrix

Formål: Lære konfirmanderne om Jesu liv ud fra The Matrix

Beskrivelse:

Se The Matrix. Sammenlign udvalgte scener fra filmen med Jesu' liv. Tegn en tidslinje og lad konfirmanderne brainstorme begivenheder fra Jesu' liv. Ti udvalgte vigtige begivenheder læses i grupper og illustreres af gruppen og hænges op på tidslinjen. Gruppen præsenterer 'deres' begivenhed.

Konfirmanderne stiller hinanden spørgsmål om Jesus og læser flere begivenheder fra Jesu liv og illustrerer og sætter på tidslinje. Der leges gæt og grimasser over 'jeg-er-ordene'.

Kontakt: Stinna Ahrenst, stah@km.dk

Tilgivelse

Formål: Få konfirmanderne til at tænke over tilgivelse

Beskrivelse: Efter en andagt og en introduktion ses filmen 'Min morfars morder', og der arbejdes med filmen. Der tages ind til Viborg domkirken og arbejdes med skyld og tilgivelse ud fra

www.hvadermeningen.dk

Gør det en forskel at tro på Gud

Formål: At få konfirmanderne til at forholde sig til, om det giver en forskel at tro på Gud ud fra filmen 'Adams æbler'.

Beskrivelse: Der undervises ud fra materialet om 'Adams æbler' på Det Danske Filminstituts hjemmeside.

Livsvandring

Formål: At konfirmanderne forholder sig til livet som en vandring fra fødsel til død og opstandelse og til temaer som medvandrere, bøn og fællesskab.

Beskrivelse:

Andagt: om dåb med Nik og Jay: En dag tilbage. Eftertanke om, hvad der er vigtigt i livet.

Vandring: Gå i stilhed på lang række og tænke over 'hvad vil jeg' og 'hvad vil jeg ikke'. Efter pause vandre to og to, der kan tale undervejs.

Andagt: Konfirmation, Gud går med os, hvordan og hvem følges vi med, kan vi bære hinanden?

Vandring: Gå i stilhed på lang række og tænke over dem, som man følges med, støtter sig til, 'hvad kan jeg sige tak for'.

Samtale: Alle nævner en, de er glad for og får støtte fra.

Vandring: frit, hvor man kan tale sammen. Efter pause igen vandring i stilhed med ordet bøn, 'hvad længes jeg efter'.

Kirkegård: Finde gravsteder fra mennesker de kender.

Andagt: Opstandelse, hvad betyder det for den enkelte konfirmand.

Om eftermiddagene laves opsamlende arbejde, hvis der er tid.

Kontakt: Jeppe Jensen, kj@km.dk

Male ikoner efter instrukser fra en kunstner

Besøge forskellige kirker og se forskellig arkitektur og forskellige vilkår for det at være kirke

Godt hvis man kan have en gadepræst som en af 'kirkerne'. Efter besøgene skal konfirmanderne selv omdanne et lokale til kirke og holde en lille gudstjeneste med nadver.

Se film og undervise ud fra den

(der kan hentes mange idéer til film og tilhørende undervisningsmaterialer på www.dfi.dk)

Rollespil

Lave krucifikser eller livskors (pyntede kors med symboler på)

Museer**Sy messehagler****Male altertavler****Lave biografplakater med bibelsk indhold**

Eksempler på 3-dages forløb:

Påske

Formål: Konfirmanderne får et dybere kendskab til påskens tekster og får lov til selv at sætte ord på påsken både skriftligt og mundtligt. Samtidig arbejder de kreativt og reflekterer over påsken.

Beskrivelse: Påsken er delt ind i underemner som "Indtoget i Jerusalem", "Det sidste måltid", "Tilfangetagelsen", "Forhøret af Jesus", "Korsfæstelsen" og "Opstandelsen". Konfirmanderne bliver derefter sat i grupper, og grupperne vælger et underemne. Efter de tre dage afleverer grupperne en skriftlig redegørelse for deres emne, og så skal de være færdige med et kreativt produkt. Forældre og søskende inviteres til fernisering, og hver gruppe fremlægger deres emne og

viser deres kreative produkt for forældre søskende og hinanden. På den måde bliver forældre, søskende og konfirmander selv ført gennem hele påskebegivenheden.

Hvor går du hen? Valg og ansvar.

Formål: Vise konfirmanderne, at vores valg har en konsekvens og lade dem møde andre, der har taget valg, som kan være svære at forstå.

Beskrivelse: Konfirmanderne skal i løbet af de tre dage i hold besøge følgende steder: Kirkens Korshærs varmestue og høre lederen fortælle om misbrugere og en fængselspræst fortælle om fængselslivet. Derefter besøger de en genbrugsforretning og hører de frivillige fortælle om deres engagement. De besøger et fængsel, hvor præsten fortæller om skyld og skam og det at være i fængsel, og de besøger en kaserne, hvor de møder en feltpræst og nogle soldater, der har været i Afghanistan. Præsten taler bl.a. om at leve med det at have dræbt et menneske, er krig godt etc. Om eftermiddagene laves opsamlende arbejde, hvis der er tid.

Sorg og død

Formål: Tale med konfirmanderne om døden, hvad der praktisk sker, når vi er døde, hvad er et menneskeliv.

Beskrivelse: Konfirmanderne skal i løbet af tre hele dage i hold besøge følgende steder: sygehuset, hvor sygehuspræsten taler om abort, organdonation og sorg, kirkegården, hvor de går en guidet tur, krematoriet, hvor de ser ovnene og hører om, hvordan en brænding foregår, en bedemand, der fortæller om sit arbejde og om ritualer i forbindelse med død i forskellige kulturer. Om eftermiddagene laves opsamlende arbejde, hvis der er tid.

Konfirmandlejr:

Der kan læses flere eksempler på weekender og lejre i afsnittet om konfirmandlejr (s.). Her skal blot nævnes muligheden for at tage på weekendture eller overnatning på en efterskole, der mod betaling kan stå for alt det praktiske og være med til at planlægge indhold. En stor fordel ved at entrere med en efterskole er, at konfirmanderne møder engagerede efterskoleelever.

Fælles konfirmationsforberedelse for flere præster:

I Vive-Hadsund har tre præster valgt at slå flere hold sammen. Det giver en oplagt mulighed for sparring kollegerne imellem og for at udvikle og prøve nye ting. Præsterne samt organist og kirkemusikalsk medarbejder underviser sammen 65-75 konfirmander. Der startes med en fælles andagt, og præsterne skiftes til at stå for planlægningen af den efterfølgende undervisning, men bruger hinanden til at udvikle og diskutere idéer.

I Adventskirken i Vanløse ligger konfirmationsforberedelsen lørdage og onsdage sen eftermiddag og er modulatororienteret, så konfirmanderne ved indskrivning vælger sig ind på forskellige moduler. I alt skal konfirmanderne vælge moduler svarende til et bestemt antal point. Nogle af modulerne udbydes også til forældrene. Der sendes en SMS et par dage før for at huske konfirmanderne på at komme. Af eksempler på moduler kan nævnes: Bibelmeditation; Hvad er tro? – Lav din egen prædiken; Bøn og Helligånd – Skriv din egen bøn; Livet efter døden – hvad er paradiset?; Musikvideoer (Madonna: Like a Prayer, Bone Thugs'n Harmony: Crossroads, Billy Joel: The River of Dreams); Film (Hævnen, The Matrix, Adams æbler, The Passion of the Christ); bibelsk mad (BUSK og bibelsk brød, påske); drama ud fra forskellige temaer.

Ud over de tilvalgte moduler er der en obligatorisk fællesundervisning med følgende elementer: Gospelweekend; Påske; Altertavledag; Rig-fattig weekend; Konfirmationssalmesang.

Brug af IT i konfirmationsforberedelsen:

Skal konfirmanderne bruge computere i konfirmationsforberedelsen, vil det oftest betyde, at menighedsrådet må indkøbe et antal computere, så konfirmanderne har en computer fælles i en mindre gruppe.

I Hjortshøj er der gjort erfaringer med at lade konfirmanderne indsamle materiale til at konstruere deres egen hjemmeside ud fra nogle temaer, som præsten har angivet.

Andre steder er der gjort erfaringer med hjemmesider til kommunikation med konfirmanderne via

internettet. Indholdet kan være: Infodel om konfirmationsforberedelsen; Næste times indhold; Galleri; Konfirmationen; Opgaver (kan bruges, når der er opgaver i undervisningen); Links; Kontaktformular.

Der er gjort nogle erfaringer med at inddrage Facebook i konfirmationsforberedelsen. Der kan oprettes en gruppe for konfirmanderne, hvor der kan lægges relevant info, billeder, konkurrencer etc. på. Hvis der er konfirmander, der ikke ønsker at være på Facebook, skal man dog sikre sig, at de får relevante informationer på anden vis.

Konfirmandweekends og konfirmandlejr

I forbindelse med konfirmationsforberedelsen har mange præster god erfaring med weekendophold sammen med konfirmanderne. To dage sammen med konfirmanderne giver mulighed for at udnytte de omkringliggende faciliteter på en ny måde. At lave mad sammen, spise sammen, måske sove sammen styrker fællesskabet på konfirmandholdet. I løbet af et to dages undervisningsforløb kan der desuden blive tid til at arbejde mere dybdegående med en film. Og fordybelse i særlige temaer er der både rum og tid til.

Hvis man i et forløb på et år har to sådanne weekender sammen, kan konfirmanderne få fælles gudstjenesteoplevelser, man kan bygge videre på. Man kan også med stor fordel henlægge dåb af konfirmander til en af disse gudstjenester.

Søren Østergaard, leder af Center for ungdomsstudier og religionspædagogik, siger således om weekendophold i forbindelse med konfirmationsforberedelsen:

”Det er vigtigt med forløb, hvor man bruger mere tid sammen for at skabe rum til længere processer og til fordybelse. Det kan klart anbefales, at have 2 eller 3 længere forløb igennem perioden, gerne med overnatning. Det giver et livsfælleskab mellem præsten og konfirmanderne, når man har stået og skrællet kartofler sammen. Det giver mening at være sammen om en fælles opgave, fordi det skaber et rum, hvor præsten bliver et menneske frem for en underviser - præsten bliver en, man kan komme til for at snakke sammen. Og det er vigtigt, for præsten er en af de meget få voksne, konfirmanderne møder, som ikke allerede ’har noget’ på dem. Præsten kan være den voksne, som møder dem uden fordomme og tager dem alvorligt.”⁶

Hvis man har eller ønsker at have hele dage eller weekender sammen med konfirmanderne, kan man med held lægge dem først i forløbet. Det er ofte i dags- eller weekendforløb, der etableres en fortrolighed, og det er dér, præsten virkelig kan lære konfirmanderne og deres virkelighed at kende. Dags- og weekendforløbene skaber grundlaget for samtalen igennem resten af perioden og er et pædagogisk værktøj til at indrette undervisningen, så den tager udgangspunkt i konfirmandernes virkelighed. Som afslutning på et konfirmationsforberedelsesår er et weekendophold også vigtigt. Her bygger opholdet på den fortrolighed og tillid, der er oparbejdet i løbet af året. Men de forløb skal ikke stå alene; de skal kombineres med det ugentlige møde, hvor man kan følges med konfirmanderne i en formativ periode af deres liv.

⁶ Interview i.....

Eksempler på weekendlejre

Weekendlejre kan foregå på mange måder. Man kan blive i sognet og overnatte i kirken; man kan blive i sognet, men overnatte hjemme, eller man kan tage væk fra sognet og finde en lejr eller efterskole at overnatte i.

Weekendlejr med overnatning

Tidspunkt: 19.-20. marts 2010

Lokaler: Lejren foregik på Hardsyssel Efterskole, Vestjylland.

Lederkræfter: En præst, en sognemedhjælper, seks frivillige

Program: Påsken

Fredag:

8.00: Lederne ankommer, og bordene stilles op og dækkes med plastik og brun tape til ikonfremstilling. Kedeldragter og forklæder lægges frem.

8.45-9.00: Konfirmanderne ankommer.

9.00: Morgenandagt, velkomst (regler) og gennemgang af programmet.

10-15: Ikon-arbejde

10-11: teori og arbejde med konfirmandernes personlige konfirmationsord.

11-15: Fremstilling af ikoner (træplader, metalskrot, øvrige hjælpemidler, konfirmationsord på små sedler, samt spørgsmålsark til konfirmanderne)

12.30: Frokost (pølsehorn, pizzasnegle, gnavegrønt/salat)

14: Mulighed for rundbold, boldspil mv. i hallen

15: Eftermiddagskaffe (forældrekage)

Inddeling i grupper med numre og farver (7 grupper med 6 i hver)

15.15-17.15: Løb

Konkurrence, med præmie til det vindende hold

17.15: Boldspil og hygge

Gruppe 1 gør spisesalen klar; liggeunderlag, (påske)papirsduge og tusser, konfirmanderne placeres i en halvbue og i gruppevis.

18.00: Påskemiddag

Til måltidet ankommer konfirmanderne i hjemmesko/strømpefodder; de voksne har lagener om sig. Der introduceres til påskemiddagen: ” I aften skal vi spise påskemåltid, og vi skal ligge ned på venstre arm, for således spiste man på Jesu tid. Jesus vaskede dengang disciplenes fodder – det vil vi gøre nu. Alle voksne vasker konfirmandfodder (baljer, sæbe og håndklæder). Under måltidet sker der forskellige ting. Vi hører om nadverindstiftelsen, Judas fortæller sin historie, Peter fortæller sin historie, og vi hører om Gethsemane have.

19.15: Gruppe 3 rydder op og stiller op i spisesalen til aftenhygge (stole i rundkreds)

Gruppe 4 vasker op

Resten af grupperne forbereder aftenunderholdning (en voksen i hver gruppe – de voksne må gerne have idéer med hjemmefra).

20.30: Aftenhygge med sketchs og sange. Tema: Modeshow.

Præsentation af lørdagens gudstjenesteværkstedegrupper – konfirmanderne kan komme med to skriftlige ønsker – der dannes grupper.

Aftenandagt

22.00: Aftenforfriskning

22.30: Film: Du almægtige Evan (vi spiser det medbragte slik)

24.00: Natløb. Skal ikke offentliggøres. På programmet står ”Sovetid”

Natmad: Boller og kakao

Godnat.

Lørdag:

8.00: Vækning

8.30: Morgensang

Morgengymnastik

Morgenmad (Gruppe 5 – rydder af og fejer og vasker op)

9.30-11.30: Gudstjenesteværksteder

Gudstjenesten foregår i den lille hal.

- musikhold

- opstillings hold, herunder lave albertavle og alterudsmykning, hænge ikonerne op

- fotogruppe (billeder af kors)

- bage småkager og anretter – Gruppe 4

- tegne til salmerne
- skriveværksted (dagbog/breve/bønner)
- collage gruppe

Alle medbringer selv det, som de skal bruge til deres værkstedsgruppe

11.30: oprydning – gruppe 6 forbereder frokost

12.00: frokost

12.30: Gruppe 7 vasker op

13.00: Gudstjeneste

13.45: Kaffe og kage

Farvel og tak.

Oprydning: Der skal fejes, ryddes op, stole og borde sættes på plads.

Materialer:

Tusch

Sakse

Brun tape

Forklæder

Trælim

Lim

Baljer + diverse til fodbad

Håndklæder

Præstekjole

Computer

Scanner

Ikonplader

Klæd-ud-tøj

Navnelister med forældrenumre

Spørgsmål angående ovennævnte weekend for konfirmander kan rettes til sognepræst Karen

Togsverd Hansen, Struer sogn, kth@km.dk

Weekendlejr uden overnatning

Konfirmanderne mødes kl. 17 om fredagen i sognegården til spisning.

Tidspunkt: Første weekend i januar

Lokaler: Sognegården i Lindehøj sogn. Konfirmanderne overnatter ikke.

Lederkræfter: En præst (om fredagen bestilles der pizza til aftensmad, konfirmanderne medbringer selv en ret til lørdags frokostens tag-selv-bord.)

Program: Guds billeder

Fredag:

17-18.30: Mad + oprydning

18.30-21: Filmen: Bruce den Almægtige + opgaver dertil

Lørdag:

10-11: Stjerneløb. Vindernes kåres

11-13.00: Genfortælling af Jobs bog. Ser herefter filmen: Adams æbler

13.00-13.45: Frokost

13.45-16.00: Efterbehandling af Adams æbler (herunder bagning af "ævlekage")

Ca. 16.30: Konfirmanderne kører hjem

Søndag:

10-11.30 Gudstjeneste i Lindehøj Kirke med 5 konfirmanddåb

11.30-12: Kirkekaffe med konfirmandernes hjemmelavede "ævlekage"

Materiale:

Til de to undervisningsdage har præsten forberedt spørgsmål til filmen "Bruce den Almægtige".

Elevark om karakteristik af Gud og Bruce kan findes på Folkekirkens Skoletjeneste i Randers,

www.fusr.dk. Desuden er der skrevet poster til lørdagens løb. Spørgsmålene på posterne tager

udgangspunkt i Guds billeder samt i filmen "Bruce den Almægtige". Søndag eftermiddag blev der

arbejdet med filmen "Adams æbler", og materiale til denne film kan hentes på Folkekirkens

Skoletjeneste i Randers, www.fusr.dk.

Spørgsmål i forbindelse med filmen "Bruce den Almægtige"

Hvad hvis du var Gud?

Hvad ville du ændre, hvis du var Gud?

Mennesket som Gud: Afsnit 3 eller 4 i Jesus og Josefine (er vi ikke alle guder, som kan gøre, hvad der passer os?)

Etisk artikel om babyen, der fødes for at redde sin bror.

Opgaver om:

Gud; Hvordan ser han ud, hvilke personer er han, hvem hjælper ham, hvordan taler han med Bruce, skjult, værdiomblyttet: åbenbarer sig under sin modsætning, hvorfor: Ikke påtvinge mennesket at tro på sig, tro er tro og ikke viden, julenat og korset: Afmagtens Gud, den blinde mand.

Bruce før og efter; Hvordan bliver man lykkelig? Ved at tænke på medmennesket, ikke søge sin egen lykke først, hans rigtige og forkerte værdier, får en ny begyndelse.

Poster til stjerneløb lørdag 10-11

Ved hver enkelt post ligger der et ark, som konfirmanderne skal skrive svarene på og tage med sig.

Post 1: Gud åbenbarer sig

- I stalden (Luk 2, 6-7)
- På bjerget (Matt 17, 1-9)
- Moses og den brændende busk (Ex 3, 1-14)

Post 2: Skaberen

- Hvad skaber Gud? (Gen. 1)
- Hvad skaber Bruce?
- Hvad er forskellen på det, Gud og Bruce skaber?
- Mennesket er skabt i Guds billede. Hvad betyder det?
- Skaber Gud noget nyt for Bruce i filmen?

Post 3: Adam og Eva (1 Mos 3, 5)

(Elevark kan findes på www.fusr.dk)

Post 4: Gud åbenbarer sig (se elevark)

Post 5: Nådig/tilgivende

- I Bibelen fortæller Jesus en lignelse om den fortabte søn, Luk 15, 11-32. Sønnen gør noget frygteligt mod sin far.
- Hvem af sønnerne har mest brug for tilgivelse?
- Har Bruce brug for tilgivelse fra Gud?

- Har Bruce brug for tilgivelse fra andre personer i filmen?
- Har han fortjent at blive tilgivet? Er der ting, han har gjort, som ikke kan tilgives?

Post 6: Gud er tjener (se elevark)

- Gud er rengøringsmand: Alt kan vaskes væk!
- Fodvaskningen

Post 7: Gud er ødsel (se elevark)

Post 8: Gud viser vejen til lykken (se elevark)

Post 9: Gud kan man bede til (se elevark).

I forbindelse med filmen "Adams æbler" kan der hentes materiale på www.fusr.dk. Desuden arbejdes der med "det, som er svært at forstå" f.eks:

- Jobs bog
- Ivan = Job
- Adam = ?
- Personerne i historien (se elevark)
- Den brændende tornebusk
- Æblet
- Korset
- Paradiset
- Hospitalet

Desuden blev der om lørdagen arbejdet med sangene: Joan Osborne: What if God Was One of Us ?
How Deep is Your Love

Spørgsmål angående ovennævnte weekend for konfirmander kan rettes til sognepræst Stinna Ahrenst, Lindehøj sogn, Herlev, stah@km.dk

Konfirmandlejr

Konfirmandlejr er en særlig undervisningsform, en udvidelse af weekendlejre, hvor tid, rum og fordybelse spiller en afgørende rolle. Der er både fordele og ulemper i forbindelse med at afvikle det meste af konfirmationsforberedelsen på en uge. En af ulemperne er, at konfirmandens relation til præsten, kirken og menigheden kan blive svækket, hvis man ikke er opmærksom på at fastholde

disse relationer gennem hele konfirmationsforberedelsesåret.

Fordelene ved en konfirmandlejr lader sig bedst beskrive gennem dannelsesbegrebet. De bagvedliggende tanker omkring afholdelse af konfirmationsforberedelse efter denne struktur tager netop udgangspunkt i begrebet "dannelse". Kirkelig dannelse er en proces i et menneske, der knytter konkret viden om f.eks. Bibelen, gudstjenesten, kirkens historie, kirkeåret til et menneskes holdninger og syn på tilværelsen og fællesskabet. Kirkelig dannelse kredser omkring spørgsmålet: "Hvordan kan jeg i det daglige leve på min kristne tro i et meningsfuldt fællesskab med andre?". På en ugelang lejr er der hele tiden en præst eller anden voksen i nærheden, og derfor er der rig mulighed for, at disse dannelsesaspekter kan udfoldes. Både i køkkenet til godnat-snakken, på fodboldbanen eller på en gåtur udfolder dialogen sig mellem den voksne og konfirmanderne. Også dannelsesrejsens filosofi danner grundlag for konceptet "konfirmandlejr". Ligesom i dannelses-romanerne oplever konfirmanderne at rejse ud, møde det fremmede, vende hjem som de samme og alligevel som andre med nye erfaringer. I det øjeblik kufferten er pakket og rollen i familien og skolen lagt bag sig, begynder en ny dannelsesproces.

Det er dog vigtigt at fastholde en kontinuitet i konfirmationsforberedelsesforløbet. Præsten bør jævnligt have kontakt med konfirmanderne både til gudstjenester i sognet og gennem sms eller facebookgruppe.

Konfirmandlejr i Brøndbyvester

Siden 1974 har der været afholdt konfirmandlejre i Brøndbyvester sogn. Begrebet "konfirmandlejr" i Brøndbyvester dækker over et konfirmationsforberedelsesforløb, som er delt i tre; tre til fire undervisningseftermiddage, weekendophold i april, konfirmandlejr fra lørdag til lørdag i juli måned.

For præsterne er det utroligt givende at samarbejde omkring selve undervisningen på lejren. Der er rig mulighed for at få diskuteret faglige mål, arbejdsmetoder, kort sagt religionspædagogik.

Hvert år tilbydes naturligvis også et almindeligt hjemmehold. Der plejer at være ét hold pr. år.

Økonomiske forhold, lederkræfter, lejr

I år 2010 betalte hver konfirmand i Brøndbyvester 600 kr. til dækning af mad. Der var mulighed for friplads for de konfirmander, der havde en svær økonomi. I 2010 budgetterede Brøndbyvester sogn med 1.400 kr. pr. konfirmand (85 konfirmander) til dækning af bus til både weekendtur samt

ugeturen, hytteleje, køb af materiale, mad, NT til gave i forbindelse med konfirmationen m.m. Ud over de økonomiske forhold er forholdet vedrørende frivillige medarbejdere af stor betydning. Siden 1989 har der været et fast team omkring lejrene i Brøndbyvester; tre madmødre, to altnuligmænd, en sognemedhjælper, organisten, tre præster samt ægtefæller. De frivillige er fra menighedsrådet eller forældre til tidligere konfirmander. At inddrage forældre til nuværende konfirmander er bestemt også en mulighed. Madmødrene arbejder ud fra en fast madplan, og de har foretaget indkøb på forhånd. Alle roller er fordelt, således at der er madhold (inkl. konfirmanderne), oprydningshold, dommere til sport, instruktører til drama og nattevagt. Men det kræver selvfølgelig en særlig lejr, når 100 mennesker skal kunne fordeles til undervisning og sport samt i pige- og drengeværelser. Weekendturen er i mange år gået til Undløse, og selve lejren afholdes i FDF's store lejr i Hvide Klit, Sæby i Nordjylland. Fremadrettet vil det også være en mulighed at leje sig ind i efterskoler rundt omkring i landet.

I år 2000 strakte lejren sig fra lørdag d. 29. juli til og med lørdag d. 5. august. Konfirmationsdagene var efterfølgende lørdag d. 12.8; søndag d. 13.8 samt lørdag d. 19.8.

Konfirmanderne var delt op i to hold. Hvert hold fik udleveret en musical i forbindelse med eftermiddagsundervisningen. Brøndbyvester sogn har bestilt disse musicals med særlig henblik på konfirmandlejr. Den sidste aften opførte holdene de to musicals, og opførelsen blev filmet, således at forældrene til forældreaftenen efter lejren kunne se deres unge mennesker i fuld vigør. Desuden blev der lavet konkurrencer i fodbold og volleyball om eftermiddagen.

Konfirmandlejrens dagsprogram

Kl. 7.30	Vækning
Kl. 8.00	Morgenmad
Kl. 9.15-12.00	Undervisning
Kl. 12.00	Dagens salmer
Kl. 12.30	Middagsmad
Kl. 15.00-15.30	Alle læser NT i stilhed
Kl. 15.45-16.45	Sport/drama
Kl. 17.00-18.00	Drama/sport
Kl. 18.45	Aftensmad

Kl. 20.30 Aftenssamling med fællessang og kage

Indhold af undervisning

Lørdag:

- 9.15-12: 9.15-10.00: Jesu liv
 10.15-11.00: Jesu liv
 11.15-12.00: Zeffirellis Jesus-film: afsnittet om dåb og den fortabte søn

Søndag:

- 9.15-12: 9.15-9.30: Morgensang
 9.30-10.15: Jesu lære
 10.30-11.15: Jesu lære
 11.30-12.00: Filmen: O Happy Day

Mandag:

- 9.15-12: Film

Tirsdag:

- 9.15-12: 9.15-10.00: Livets love
 10.15-11.00: Livets love
 11.15-12.00: Zeffirellis Jesus-film: til og med korsfæstelsen

Onsdag:

- 9.15-12: 9.15-10.00: Livets sejr
 10.15-11.00: Livets sejr
 11.15-12.00: Zeffirellis Jesus-film: afslutningen

Torsdag:

- 9.15-10.00: 9.15-10.00: Bøn og Guds ånd
 10.15-11.00: Bøn og Guds ånd
 11.15-12.00: Paulus-film

Fredag:

- 10-11.30: 10.00-10.15: Film
 10.15-10.30: Spørgsmål til NT
 11.00-11.30: Skrive "trosbekendelser", sætte ord på, hvad de tror på.

I 2011 erstatter Brøndbyvester sogn musicalen med værksteder samt frembringelse af lejraavis.

Perspektivering af Brøndbyvester modellen

For at styrke båndet til sognet, skabe mere kontinuitet i konfirmandlejrstrukturen, samt tættere bånd til forældrene kunne man erstatte weekenden samt de 3-4 eftermiddage med følgende fire lørdage.

Første lørdag: Emnet er højtider. På forhånd har konfirmanderne interviewet deres forældre om deres barndoms højtidstraditioner.

Indledende lektion gøres der brug af forskellige Cooperative Learning strukturer til underbygning af teambuilding. Derefter deles holdet i tre (jul, påske, pinse). Hvert hold laver en minigudstjeneste om en højtid, som afholdes de efterfølgende lørdage.

Anden lørdag: Emnet er gudstjenesten. På forhånd har konfirmanden inviteret sine forældre i kirke og herefter interviewet dem om oplevelsen. Denne lørdag møder konfirmanderne kirkevante kirkegængere fra sognet(dialog og interview). De møder desuden kirketjener, organist, kordegn. Der laves en avis om gudstjenesten.

Tredje lørdag: Emnet er kirkelige handlinger. På forhånd har konfirmanderne interviewet forældrene om et bryllup eller begravelse, de har deltaget i. Bedemand, gammel konfirmand, måske kommende brudepar inviteres til denne lørdag.

Fjerde lørdag-søndag: Sleep-in kirken. På forhånd bedes forældrene om at tage del i bagning, madlavning, måske historiefortælling. Denne lørdag er der værksteder (f.eks. skrot-krucifiks, altertavle, skrivning af salmer og bønner).

Efter lørdagene afholdes uge-konfirmandlejren.

Spørgsmål angående ovennævnte konfirmandlejr kan rettes til sognepræst Fritze Steiner-Johnsen

fsj@km.dk

Hvad bør en konfirmand koste?

Når et menighedsråd sætter sig til bordet for at lægge budget efter de nye retningslinjer, er der lagt op til dialog i menighedsrådet angående sognets visioner. Man skal ud af budgetlægning kunne gennemskue et menighedsråds visioner gennem de prioriteringer, menighedsrådet har foretaget. En sådan prioritering bør bl.a. tage udgangspunkt i sognets "skal"- og "bør"-opgaver. "Skal"-opgaver må naturligvis prioriteres højest, da den ligning, sognene modtager, bl.a. er beregnet ud fra sognets forskellige "skal"-opgaver.

En af de vigtige "skal"-opgaver er konfirmationsforberedelse. Et sogns antal af konfirmander er med til at beregne, hvilket beløb et sogn skal modtage i ligning. Der er altså på forhånd afsat et givent beløb til konfirmationsforberedelse. Det er dog ikke umiddelbart i de nye budgetskemaer til at gennemskue, hvor stort beløb det drejer sig om fra sogn til sogn.

Hvor meget bruges der egentlig rundt om i landet pr. konfirmand? I foråret 2011 blev et spørgeskema sendt rundt til de fynske præster, og i dette spørgeskema blev der bl.a. undersøgt, hvilket beløb menighedsrådene afsatte pr. konfirmand i budget 2011. Følgende oversigt med eksempler giver et indblik i forholdene.

(I disse eksempler er der ikke tale om ugentlig bustransport fra præstegård til skole, men blot om budget til almindelig undervisning, materialer, udflugt, gave til konfirmation)

Dreslette-Helnæs sogn (landsogn), Assens provsti: 1.000 kr. pr. konfirmand

(19 konfirmander)

Hårslev-Padesø sogn (landsogn), Bogense provsti: 560 kr. pr. konfirmand

(16 konfirmander)

Faaborg sogn (købstadsogn), Faaborg provsti: 270 kr. pr. konfirmand

(100 konfirmander)

Dyrup sogn (bysogn), Hjallesø provsti: 440 kr. pr. konfirmand

(60 konfirmander)

Bolbro sogn (bysogn), Sct. Knuds provsti: 700 kr. pr. konfirmand

(58 konfirmander)

Fredens sogn (bysogn), Svendborg provsti: 800 kr. pr. konfirmand

(50 konfirmander)

Brøndbyvester sogn (forstadssogn), Glostrup provsti: 1.400 kr. pr. konfirmand

(85 konfirmand, inkl. en uges lejr)

Herstedvester sogn (forstadssogn), Glostrup provsti: 1.000 kr. pr. konfirmand

Disse tal er kun et lille indblik i, hvad en konfirmand koster på landsplan. Men tallene giver dog et fingerpeg i retning af, hvad der bør budgetteres med i sognene. Gennemsnittet for ovennævnte eksempler er 770 kr. pr. konfirmand. I de sogne, der budgetterer med et lignende beløb, er der iberegnet materialer til konfirmanderne, ekskursion, fortæring samt gave til konfirmanderne i forbindelse med deres konfirmation.

De nye strukturer i forbindelse med, at folkeskolen ændrer skemastruktur, og samfundet ændrer skolestruktur, kan betyde en "mer"-pris for sognene pr. konfirmand. Der kan blive tale om buskørsel fra præstegården til skolen, når den lokale skole fratages overbygningen.

Da konfirmanderne er en væsentlig del af folkekirkens fremtid, er det utrolig vigtigt gennem budgetlægning at sørge for bedst mulige rammer og forhold for sognenes konfirmandhold.

Der er en vej – til fremtiden

De aktuelle strukturforandringer for konfirmationsforberedelsen, som folkeskolen og det omgivende samfund i øjeblikket tegner sig for, er ikke en sårbar flanke, som kirken skal søge at få lukket til så godt og hurtigt som muligt. Det lader sig slet ikke gøre. Forandringerne i vilkår skaber blot endnu en gang bevægelse for konfirmationsforberedelsen i form af muligheder og udfordringer, som den kirkelige undervisning nu skal udvikles på.

Værkstedshæftets bidrag

Det er på alle måder fremgået af dette hæfte. Det har peget på de sider af konfirmationsforberedelsens mål og indhold, der får tilført nye muligheder af den aktuelle situation. Det har prøvet at anvise de afsæt og muligheder, som forhandlingssituationen i forhold til folkeskolen og lokalsamfundet rummer. Det har præsenteret en vifte af lokale strukturmuligheder, både når det gælder ændret skemastruktur og ændret skolestruktur. Det har vist en stribe paradigmatiskke eksempler på, hvordan konkret undervisning på en udbytterig måde kan matche de nye strukturformer. Både halve/hele dage, eftermiddags- og aftenundervisning, weekends og konfirmandlejre er en farbar og konstruktiv vej at gå i forbindelse med konfirmandforberedelse.

Lejr, sociale medier, samarbejds muligheder - vejen fortsætter

Det er af gode grunde aldrig til at sige, hvor strukturerne for konfirmandforberedelsen bevæger sig hen. Når man ser på de nordiske nabolande, er der ingen tvivl om, at netop konfirmandlejrene har et potentiale i forhold til 13-15-åriges dåbsoplæring og integration i kirken. I forbindelse med de ændrede strukturer i Danmark kan konfirmandlejre også her udvikle sig til et væsentligt bidrag til konfirmationsforberedelsen.

Foran tegner sig også en række muligheder omkring IT-netværk og de sociale medier, Facebook, Twitter o.l.. Det er endnu ikke til at forudsige, hvilke formidlingsmuligheder disse medier kan føre frem til. Men at de sociale medier vil kunne noget i forhold til den ændrede undervisningsstruktur, er der ingen tvivl om, og heller ikke, at de i sig selv vil ændre strukturen.

Endelig betyder ændrede strukturer, at der for alvor åbnes for nye samarbejdsformer. Fordi

konfirmationsforberedelsen ikke længere kun er bundet til en dobbelttime en hverdagsmorgen i en lokalt isoleret konfirmandstue, bliver alle former for kollega- og sognesamarbejde omkring undervisningen en mulighed. Menighedsbesøg, fælles ungdomsgudstjenester, forældresamarbejde, projekter med kirkens missionale og diakonale institutioner, ligesom samarbejde med andre af samfundets kulturinstitutioner får styrkede vilkår. Der vil blive større mulighed for at lave noget i fællesskab med museer, biografer, teatre, orkestre, biblioteker, ungdomsskoler og omsorgsinstitutioner for ældre og udsatte.

Også skole-kirke-samarbejdet, der i de sidste 20 år har udviklet sig og fundet en stadig mere etableret form som fælleskulturelt dannelsesprojekt, vil kunne finde nye, saglige broer, der både kan styrke folkeskolens og folkekirkens undervisningsprojekt.

Dette hæfte kan forhåbentlig være et afsæt til at styrke modet og lysten til at arbejde for fortsat at skabe gode veje for konfirmationsforberedelsen.

Litteratur

Litteraturlisten rummer materialer, der er udgivet fra 2005 og fremefter.

LÆRING OG UNDERVISNING – ALMEN PÆDAGOGIK OG RELIGIONSPÆDAGOGIK

Confirmation Work in Europe. Empirical Results : Experiences and Challenges : A Comparative Study in Seven Countries

red. Friedrich Schweitzer, Wolfgang Ilg, Henrik Simojoki.
Gütersloher Verlagshaus, 2010

Cooperative Learning. Spencer Kagan og Jette Stenlev. Alinea.

Fisker, Helle

Lær med stil: læringsstilenes hvad, hvorfor, hvordan. Dansk Psykologisk Forlag, 2011.

Konfirmationsforberedelse : formål, fagbeskrivelse, vejledning Finn Rosenberg m. fl. Aros forlag og Teologisk Pædagogisk Center, 2006

Lærerens psykologibog : læringsledelse, didaktik og samarbejde. Akademisk Forlag, 2011.

red. Mads Hermansen

Mellom pietisme og pluralitet : konfirmasjonsarbeid i fire nordiske land

red. Bernd Krupka, Ingrid Reite. IKO-forlaget, 2010

"Mere end blot forberedelsen til en fest?"

Søren Østergaard, Suzette Schurmann Munksgaard. Center for Ungdomsstudier og Religionspædagogik, CUR, 2008

Niemelä, Kati

Does confirmation training really matter? : a longitudinal study of the quality and effectiveness of confirmation training in Finland. Church Research Institute, Finland, 2008

Nymark Lars

Sammenhæng i undervisningen: evalueringsredskaber til styrkelse af kvaliteten i konfirmationsforberedelsen. Aros Underviser, 2008

KONFIRMANDMATERIALER

Nymark, Lars, Thomsen, Signe Rørdam, Sander, Lene

At sætte ord på, hvad jeg tror på. Konfirmandens Bog og Underviserens Bog. Aros Underviser, 2009

Reftel, Johan og Kristina : Con Dios. Konfirmandbog + Lærervejledning + Praktiske øvelser. Aros Underviser, 2006

Kluge, Anna Helleberg

Free Spirit : konfirmander og kristuskransen. Religionspædagogisk Forlag, 2008

Hvas, Søren Lodberg, Ågård, Erik: K-materialet, Konfirmandens Bog +undervisningsvejledning
5. udgave. 2009. Religionspædagogisk Forlag, 2009

Konfirmandbibel.dk

Bøtkjær, Elisabeth, Poulsen, Helle: FAR : et hæfte om Gud. Det Danske Bibelselskab, 2005

Heilesen, Lars Nymark, Oest, Henrik: SØN : et hæfte om Jesus. Det Danske Bibelselskab, 2005

Madsen, Helle Krogh, Rydahl, John: ÅND : et hæfte om Helligånden, Det Danske Bibelselskab, 2005

Smith, Christina Rantil: Kon4mand. Turbineforlaget. 2.udgave., 2011

Hertil findes supplerende materiale på internettet

Materialer til undervisning af konfirmander med særlige pædagogiske behov

Hvas, Anne Margrethe Raabjerg: Med hjerte og kors: undervisningsmateriale +
undervisningsvejledning til undervisning af svært fysisk og psykisk handicappede konfirmander. + 1
cd-rom. Bibelselskabets Forlag, 2009

Broman, Annika Mattsson, Birgitta, Öjermo, Carina : Nødvendigt for nogle - godt for alle : om
undervisning af konfirmander med særlige pædagogiske behov. Aros Underviser, 2007

Når Gud kommer tættere på ; forsøg med konfirmandundervisning i Tinglev sogn for elever i
specialklasse 1-10 ved Tinglev skole 2005/06. Rapport udfærdiget af Lise Paulsen, Grethe Ishøi,
Jørgen Storgaard FRC 2006

Specifikke materialer

Birgitte Thyssen m. fl. : Jeg tror på: et undervisningsmateriale om trosbekendelsen. Aros
Underviser, 2006

Jesus-spillet : et spil for et helt konfirmandhold og en konfirmandlærer/præst udarbejdet af Anne
Bredsdorff og Finn Dyrhagen. 1 spil + 1 hæfte, rekvisitter. Privattryk, 2006

Jochimsen, Lars: Gospelhåndbogen. Kirkefondet, 2009

Katapult : bibelåbner for konfirmander
red. Peter Kofoed Herbst. Forlag? 2008

Kirkeåret rundt: et spil for konfirmander af Ingrid Schrøder-Hansen
1 spil + 2 hæfter. Forlag , 2011

Kristian Brogaard m.fl.; Konfirmandundervisning med billeder. Aros Underviser, 2010

Lindberg, Peter, Sjöberg, Jens: Konfirmandundervisning med drenge

Aros Underviser, 2010

Ida Bugge m.fl.: Konfirmandundervisning med krop. Aros Underviser, 2009

Lidell, Elisabeth og Schultz, Anette Foged: Pilgrimsvandring med børn og unge.
Religionspædagogisk Forlag, 2006

Gammeltoft-Hansen, Christiane, Mose, Niels R.: På herrens mark : kickstart til gudstjenesten ; På
hjemmebane : til hjemmebrug og efterkirkehygge. Aros Underviser, 2005

Riis, Anne-Mette

Salmer i dans og bevægelse : fra babysalmesang til konfirmanddans. Det Kgl. Vajsenhus, 2009

Hvitnov, Ea, Schmidt, Annette Molin, Østrem, Pernille: Rollespil i kirken. Religionspædagogisk
Forlag, 2008

Vindelev, Benny

Gud & mig : små ord om det store i den kristne tro : den åbne katekismus. Aros Underviser, 2009